

Gemeente Aalburg
CIS-code: 59878

ARCHEODIENST

Wijk en Aalburg-Kerkverreweide II, fase 2
Een proefsleuvenonderzoek

D.A. Gerrets
A.A.J. Griffioen

Archeodienst Rapport 499

Wijk en Aalburg-Kerkverreweide II, fase 2
Een proefsleuvenonderzoek

D.A. Gerrets en A.A.J. Griffioen

Archeodienst Rapport 499

Colofon

Titel: Wijk en Aalburg-Kerkverreweide II, fase 2. Een proefsleuvenonderzoek
Auteur(s): D.A. Gerrets en A.J.J. Griffioen
Archeodienst Rapport: 499
ISSN nummer: 1877-2900
Versienummer: 2.1
CIS-code: 59878
Gemeente: Aalburg
Opdrachtgever: Tankens Projectontwikkeling
Redactie: Anne Loonen
Eindredactie: Willem-Simon van de Graaf
Determinatie vondsten: Arthur Griffioen en Ko Lenting
Foto's en tekeningen: Archeodienst BV, tenzij anders aangegeven
Plaats: Zevenaar
Foto omslag: Sferopname vlakaanleg
Autorisatie: Willem-Simon van de Graaf

10-06-2014

De kافت van dit rapport is in de vorm van de voor- en achterkant van een Romeinse dakpan waarop hondenpootafdrukken staan.

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder bronvermelding.

Archeodienst BV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit onderhavig onderzoek of de gegeven adviezen.

Archeodienst BV, Ringbaan-Zuid 8a, Postbus 297, 6900 AG Zevenaar, tel. 0316-581130, info@archeodienst.nl, www.archeodienst.nl

Samenvatting

In opdracht van Tankens Projectontwikkeling heeft archeologisch onderzoeksbureau Archeodienst BV een proefsleuvenonderzoek (Inventariserend Veldonderzoek, waarderende fase; IVO-P) uitgevoerd in plangebied Kerkverreweide II, fase 2 in Wijk en Aalburg (gemeente Aalburg). De opdrachtgever wil in het plangebied nieuwbouw realiseren. Het veldwerk vond plaats op 3, 4 en 7 april 2014. Uiteindelijk werd 452 m² onderzocht.

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat in het plangebied Kerkverreweide II (fase 2) een vindplaats aanwezig is uit de Late-Middeleeuwen (uit de periode van de 12^e tot de 14^e eeuw, met het zwaartepunt in de 13^e eeuw). Deze vindplaats betreft nederzettingssporen die gezien het gezamenlijk voorkomen van aanwijzingen voor ambachtelijke ijzerproductie en/of bewerking, een bovengemiddelde hoeveelheid import-aardewerk en de vondst van een heraldische hanger wijzen op geen doorsnee boerenhoeve, maar mogelijk op een (deel van) een adellijke hofstede.

Het karakter van het proefsleuvenonderzoek brengt met zich mee dat slechts een geringe oppervlakte van de vindplaats is vrijgelegd. Dat maakt het lastig om uit de aangetroffen paalgaten een structuur te reconstrueren. Zo blijft onduidelijk of het een boerderij of bijvoorbeeld een schuur betreft. Min of meer lineaire constellaties van paalgaten maken het wel zeer waarschijnlijk dat het de resten van een gebouw betreffen.

Op basis van de behoudenswaardigheid van de vindplaats adviseert Archeodienst BV binnen deze locatie geen bodemingrepen toe te passen. Indien bodemingrepen dieper dan 40 cm noodzakelijk zijn, adviseert Archeodienst BV de vindplaats te onderzoeken door middel van een opgraving. De sporendichtheid is dermate hoog, dat het de voorkeur verdient de begrenzingen van de vindplaats middels een vlakdekkende opgraving vast te stellen. Aangezien ook de functie van de vondstrijke sloten niet duidelijk is, wordt geadviseerd ook deze sloten in zijn geheel vrij te leggen en daarbuiten proefsleuven aan te leggen om de archeologische potentie van deze gebieden te bepalen. Tevens wordt geadviseerd de bodemopbouw middels profielen over de volle lengte nader te bestuderen, om zo de vraag te kunnen beantwoorden of er sprake is van artificiële ophoging ten behoeve van een terp of dat de vindplaats is gelegen op een natuurlijke ondergrond.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding	7
2 Vooronderzoek	9
2.1 Geomorfologie en geologie.....	9
2.2 Bodem.....	9
2.3 Regionale archeologische en historisch-geografische context.....	10
2.4 Verwachting op basis van het vooronderzoek.....	10
3 Doelstelling	13
3.1 Onderzoeksvragen.....	13
4 Onderzoeksstrategie	15
4.1 Werkwijze.....	15
4.2 Fysische geografie.....	16
5 Resultaten onderzoek	17
5.1 Fysische geografie.....	17
5.2 Sporen.....	18
5.3 Vondsten.....	21
5.3.1 Keramiek.....	21
5.3.1.1 Aardewerk.....	21
5.3.2 Overig materiaal.....	24
6 Conclusie	27
6.1 Waardering van de vindplaatsen.....	27
6.1.1 Toelichting op de waardering.....	27
6.2 Aanbeveling.....	28
6.3 Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	28
6.4 Voorbehoud.....	30
Literatuur	31
Lijst van afbeeldingen	32
Lijst van tabellen	32
Lijst van bijlagen	33
Bijlage 1: Puttenkaart.....	34
Bijlage 2: Allesporenkaart.....	36
Bijlage 3: Sporenlijst.....	38
Bijlage 4: Determinatielijsten.....	40
Bijlage 5: Codeboek.....	44
Bijlage 6: Verklarende woordenlijst.....	46
Bijlage 7: Periodentabel.....	47

Administratieve gegevens

projectnaam	Wijk en Aalburg-Kerkverreweide II, fase 2 IVO-P
CIS-code	59878
provincie	Noord-Brabant
gemeente	Aalburg
plaats	Wijk en Aalburg
toponiem	Wijk en Aalburg Kerkverreweide II, fase 2
type project	proefsleuvenonderzoek (IVO-P)
opdrachtgever	Tankens Projectontwikkeling
contactpersoon opdrachtgever	Dhr.P. Tankens
uitvoerder	Archeodienst BV
bevoegd gezag	Gemeente Aalburg
deskundige namens bevoegd gezag	Mevr. L. Weterings-Korthorst
beheer en plaats documentatie	Zevenaar
geografische positie (x-y)	(x) 136.900 - (y) 419.550
uitvoeringsdata	03-04-2014 t/m 07-04-2014
oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 240 m ² ; uitgebreid naar ca. 452 m ²

1 Inleiding

In opdracht van Tankens Projectontwikkeling heeft archeologisch onderzoeksbureau Archeodienst BV een proefsleuvenonderzoek (Inventariserend Veldonderzoek, waarderende fase; IVO-P) uitgevoerd in plangebied Kerkverreweide II in Wijk en Aalburg (gemeente Aalburg, Fig. 1.1).

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de RO-procedure ten behoeve van de geplande ontwikkeling van het plangebied. De opdrachtgever is van plan om nieuwbouw te realiseren. Hierbij zal de bodem door graafwerkzaamheden worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische resten zullen daarbij verloren gaan.

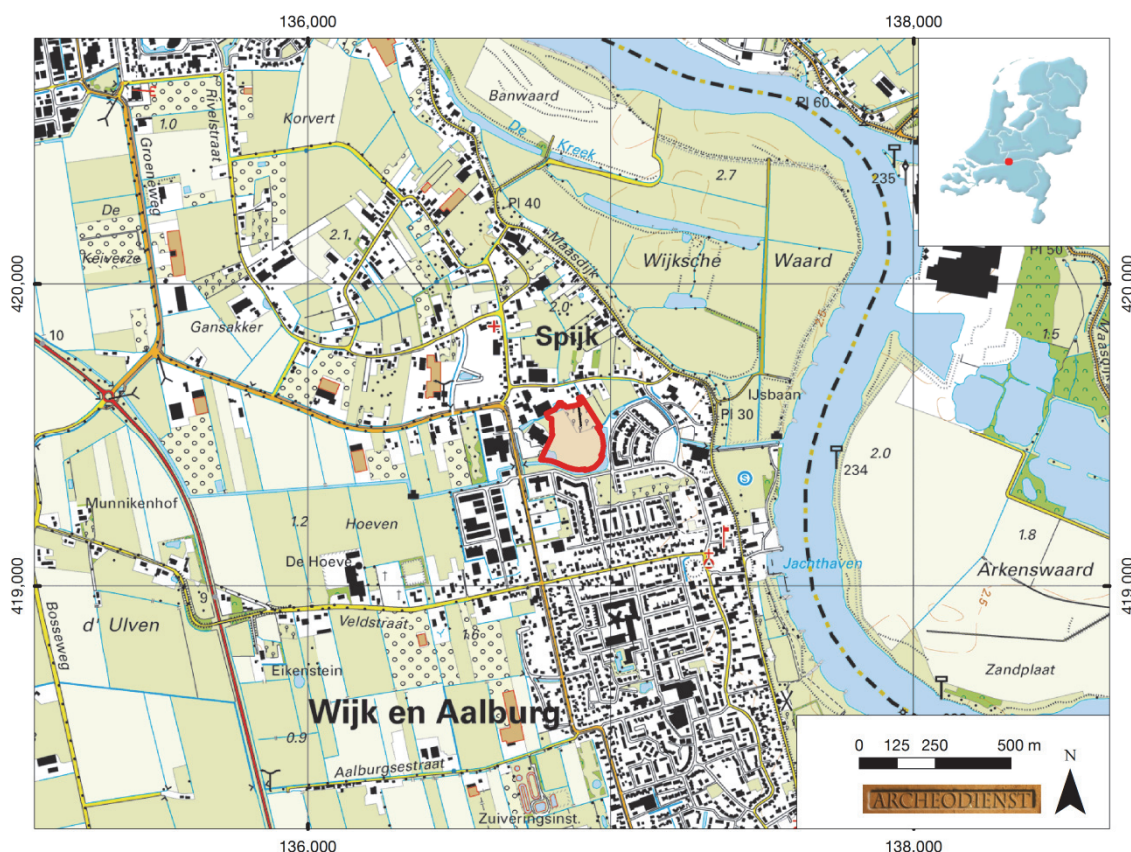

Fig. 1.1: Situering van het plangebied op de topografische kaart.

Het onderzoek volgt op het vooronderzoek (de Boer 2009), waarin vastgesteld werd dat in een deel van het plangebied, namelijk rond de boringen 4 en 6, een middelhoge verwachting bestond voor de aanwezigheid van archeologische waarden vanaf de Late-Middeleeuwen. Om deze verwachting te controleren diende onderhavig onderzoek uitgevoerd worden.

Het veldwerk vond plaats op 3, 4 en 7 april 2014. De wetenschappelijke leiding was in handen van drs. A. Griffioen. De dagelijkse leiding was in handen van dhr. J. Hubers. Ondersteuning in het veld werd geleverd door drs. R. Nilissen en ing. T. van der Pol.

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 7. Afkortingen en jargon worden in Bijlage 5 en 6 uitgelegd. Een overzicht van de aangelegde sleuven geeft Bijlage 1.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het Programma van Eisen (PvE; Prangmsma 2014) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3 (CCvD 2013).

Fig. 1.2: Het onderzoeksgebied bij de aanvang van de werkzaamheden.

2 Vooronderzoek

2.1 Geomorfologie en geologie

Het plangebied ligt in het rivierlandschap ten zuiden van de Afgedamde Maas (de Boer 2009). Het landschap waarvan het plangebied deel uitmaakt, is in belangrijke mate in het Holoceen ontstaan. Vanaf het Holoceen hadden de rivieren een meanderend karakter en ontstonden verschillende stroomgordels (fossiele rivierlopen) door verleggingen van de rivierlopen. Vanuit lithostratigrafisch en geologisch oogpunt behoren alle afzettingen van deze stroomgordels (te weten; oever-, bedding-, kom-, en crevasseafzettingen) tot de Formatie van Echteld. Door het zandige karakter van het geullichaam en de oeverwallen kwamen deze delen door ontwatering en differentiële klink hoger te liggen en vormden ze door de eeuwen heen gunstige plaatsen voor bewoning.

Op de stroomgordelkaart van Berendsen & Stouthamer (2001) ligt het plangebied deels op de stroomgordel van Wijk en Aalburg, die actief was van ca. 6350 tot 5650 BP (in het Vroeg-Neolithicum B tot Midden-Neolithicum A). Na deze periode werd de afwatering overgenomen door andere geulen en raakte de stroomgordel deels bedekt met komafzettingen en werd deels geërodeerd door andere geulsystemen. De top van de stroomgordel van Wijk en Aalburg bevindt zich tegenwoordig op ca. 1,2 m - NAP (d.w.z. 2,2 m -mv nabij het plangebied). Vanaf ca. 4500 tot 3430 BP (vanaf Laat-Neolithicum A tot Midden-Bronstijd B) werd de afwatering in dit gebied verzorgd door de sterk vertakte stroomgordel van Biesheuvel-Hamer, waarvan de geulafzettingen zich op zowel ca. 350 m ten zuiden als 400 m ten noorden van het plangebied in de ondergrond bevinden. Rond 890 BP (Late-Middeleeuwen A) vormde zich op ruim 250 m ten oosten van het plangebied de stroomgordel van de Afgedamde Maas. In de eerste helft van de 14^e eeuw werd de Maas bedijkt, waardoor de sedimentatie grotendeels werd beperkt tot het buitendijkse gebied. Desondanks vond door dijkdoorbraken en overstromingen tot in de 20^e eeuw ook binnendijkse sedimentatie plaats. In 1904 is de Maas bij Well afgedamd en werd de afwatering overgenomen door de gegraven Bergsche Maas, die uitwaterde in het Haringvliet. Doordat de Afgedamde Maas via het Heusdens Kanaal verbonden bleef met de Maas, vindt nog tot op heden sedimentatie plaats in het buitendijkse gebied.

Volgens de geomorfologische kaart is maakt het plangebied deel uit van een groot gebied dat is gekarteerd als *rivieroeverwal* (kaartenheid 3K25). Volgens de bodemkaart komen in het grootste deel van het plangebied *kalkloze poldervaaggronden* voor in *zavel en lichte klei met profielverloop 3, of 3 en 4* (kaartenheid Rn67C) en met grondwatertrap VI. De gronden worden gekenmerkt door een vrij dunne, donkergrijsbruine, matig humusarme tot humeuze bovengrond met direct daaronder de C-horizont, die meestal direct onder de A-horizont sterk roestig en grijs gekleurd is. Het noordoostelijke deel van het plangebied maakt deel uit van een gebied met *kalkloze ooivaaggronden in lichte zavel* (kaartenheid Rd10A) en grondwatertrap VII. Ooivaaggronden zijn kleivaaggronden waarin de hydromorfe kenmerken (roestvlekken) ontbreken en die gekenmerkt worden door goede ontwatering, diepe homogenisatie en bruinkleuring. Dit type ooivaaggronden wordt aangetroffen op de hoogste delen van de oeverwallen en is tot dieper dan 50 cm -mv ontkalkt. Vaak komt in de bovengrond bijmenging van grof zand voor. Tevens komen plaatselijk smalle banen voor met binnen 80 cm -mv matig fijn en/of grof zand.

2.2 Bodem

In het plangebied werd tijdens het booronderzoek over het algemeen een 15 tot 125 cm dikke A-horizont aangetroffen, die was opgebouwd uit een zwak humeuze, (donker)bruinigrijze bouwvoor met bijmenging van baksteengruis en/of houtskoolfragmentjes met daaronder vaak een bruinere, lichtere en/of minder humeuze AC-horizont met minder bijmenging van antropogeen materiaal (de Boer 2009). Over het algemeen was de A-horizont in het noordelijke deel van het plangebied relatief donker. Daarbij werden in boring 4 en 6 okergele tot groene fosfaatvlekken aangetroffen. Zowel de donkere bovengrond als de fosfaatvlekken wijzen op een langdurige bemesting of mogelijk een oude woongrond. In het noordelijke deel van het plangebied bevond zich onder de A-horizont een (licht)bruine tot grijze laag matig tot sterk siltige (kom)klei met oxidatievlekken en

ijzerconcreties en plaatselijk plantenresten. Op een diepte van 100 à 135 cm –mv werd een grijze, 5 tot 50 cm dikke zandige laag aangetroffen (overwegend zwak tot sterk siltig of kleiig, matig grof zand). Opvallend is dat deze zandige afzettingen een oost-west georiënteerde strook vormen van 35 tot 50 cm dik, die in noordelijke en zuidelijke richting uitwigt totdat deze slechts een dunne laag (5 à 10 cm dik) is of zelfs geheel ontbreekt. Deze afzettingen zijn geïnterpreteerd als crevasseafzettingen van, gezien de diepteligging, de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer. Hieronder bevond zich (blauw)grijze, matig tot uiterst siltige (kom)klei, waarin van 180 à 225 tot ca. 255 cm –mv een humeuze laag (zwak humeuze blauwgrijze tot sterk humeuze donkerbruine klei) met plantenresten werd waargenomen. Deze humeuze laag maakte deel uit van een ongeveer noord-zuid gerichte strook in het westelijke deel van het plangebied, waarin op een diepte van 100 à 225 cm –mv een minstens 5 tot meer dan 20 cm dikke humeuze laag (grijsblauw, donkerbruingrijze tot donkerbruine, zwak tot sterk humeuze, matig tot uiterst siltige klei met planten- en/of houtresten) werd aangetroffen. Deze laag kwam in het centrale deel (boringen 16, 27, 28 en 37) tussen 100 en 125 cm –mv voor en liep van daaruit in westelijke en noordelijke richting af.

2.3 Regionale archeologische en historisch-geografische context

Binnen een straal van 500 m rondom het plangebied zijn zeven onderzoeksmeldingen, vijf vondstmeldingen en vier waarnemingen bekend (Fig. 2.1). Onderzoeksmeldingsnr. 23652 betreft het booronderzoek uit 2009 dat hierboven besproken wordt. In de omgeving van het plangebied is middeleeuws aardewerk aangetroffen, en mogelijk ook Romeins aardewerk. Een bijzondere vondst is een midden-neolithische pijlsplits die in 2000 gevonden werd in een siertuin in het gebied Kerkverreweide.

Bij het proefsleuvenonderzoek (onderzoeksmeldingsnr. 53504) zijn in de meest noordelijke proefsleuf archeologische indicatoren aangetroffen die samenhangen met menselijke activiteiten uit het begin van de Nieuwe tijd. Deze archeologische indicatoren betreffen ten eerste een houtskoolrijke laag in het bodemprofiel, direct onder de bouwvoor op 40 tot 50 cm beneden maaiveld. Onder de houtskoolrijke laag zijn ten tweede antropogene sporen aangetroffen: een aantal grote kuilen met houtskool en voornamelijk roodbakkend aardewerk en enkele dierlijke botten. Het aardewerk is voornamelijk te dateren tussen de 14^e en 17^e eeuw. Op basis van dit proefsleuvenonderzoek is een opgraving uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnr. 55032), waarbij kuilen, een greppel en een paalkuil werd aangetroffen. Vermoedelijk bevinden deze sporen zich net buiten een nederzettingsterrein (Griffioen 2013). Vlak ten noordoosten van deze vindplaats ligt een vindplaats, waarmee waarnemingsnr. 253014 samenhangt: de vondst van drie wandfragmenten Andenne-aardewerk.

Het booronderzoek uit 2013 (onderzoeksmeldingsnr. 55665) heeft in datzelfde gebied en iets ten noorden daarvan ook diverse vondsten van aardewerk uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd opgeleverd (vondstmeldingsnrs. 421728, 421729, 421731, 421733 en 421734). In de boringen is in zes onderzoeksgebieden ten noorden en oosten van het huidige onderzoeksgebied een oude woongrond aangetroffen op oeverafzettingen. De bewoning heeft plaatsgevonden vanaf de Vroege-Middeleeuwen.

2.4 Verwachting op basis van het vooronderzoek

Uit vooronderzoek is gebleken, dat in de diepere ondergrond afzettingen van de stroomgordel van Wijk en Aalburg aanwezig zijn. Hierop zouden archeologische resten aanwezig kunnen zijn, maar deze afzettingen liggen zo diep, dat deze niet door de voorgenomen ingrepen verstoord zullen worden. Ondieper zijn afzettingen van crevassegeulen van de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer aanwezig, waarop archeologische resten verwacht kunnen worden. Concrete aanwijzingen voor bewoning zijn echter niet aangetroffen tijdens het booronderzoek in 2009 (de Boer 2009). Historische bewoning heeft vermoedelijk net ten noorden en oosten van het plangebied plaatsgevonden. In twee boringen in een relatief hoog gelegen deel van het plangebied (boring 4 en 6) zijn echter fosfaatvlekken waargenomen, die kunnen wijzen op activiteiten in het verleden. Mogelijk zijn deze te relateren aan de resten die gevonden zijn bij het onderzoek ten noorden van het plangebied (Ellenkamp 2013) en ten oosten ervan (Griffioen 2013).

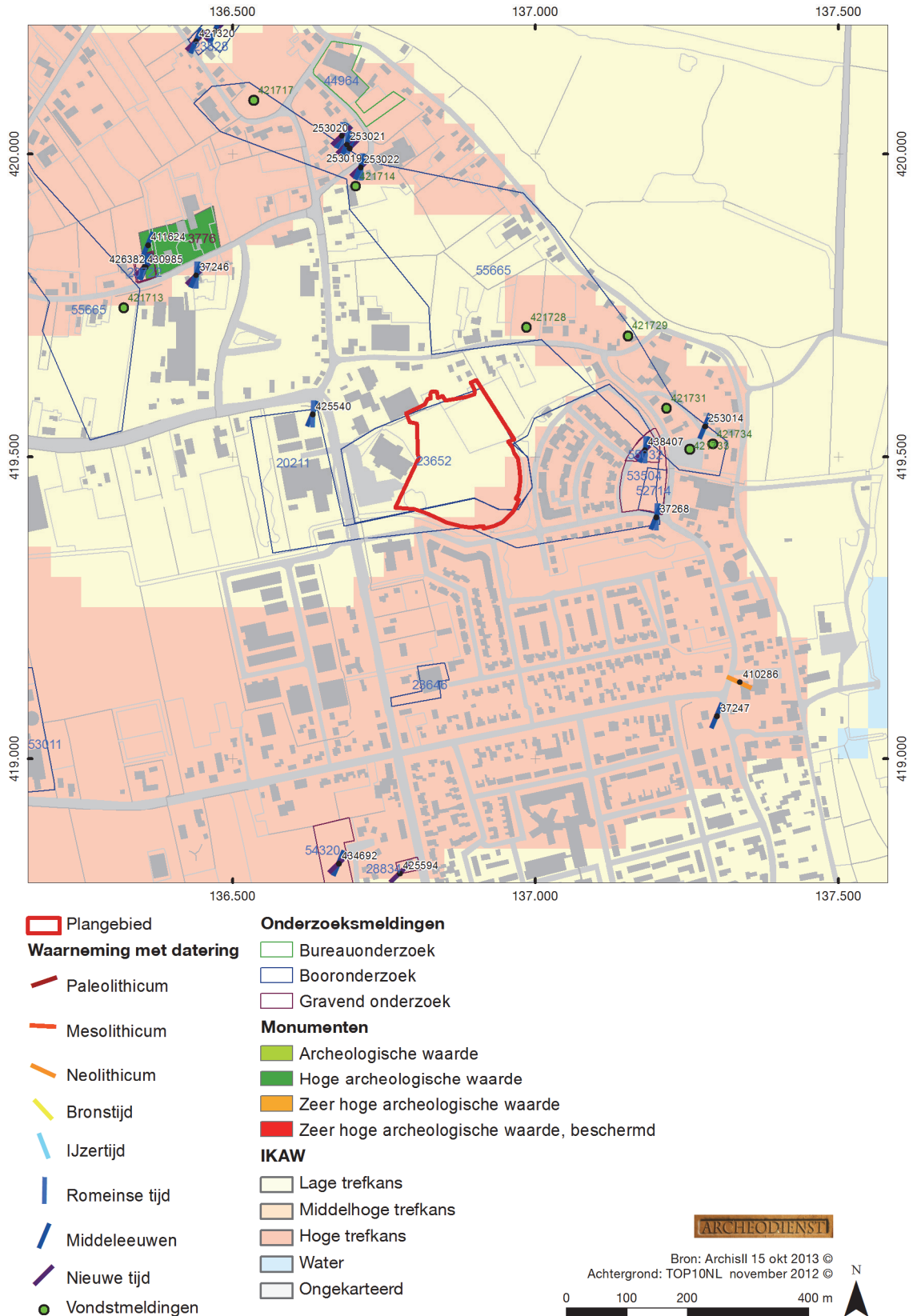

Fig. 2.1: Waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend uit het onderzoeksgebied en directe omgeving.

3 Doelstelling

Doel van het proefsleuvenonderzoek is het vaststellen van de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de archeologische waarde van het plangebied (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering).

3.1 Onderzoeksvragen

Om de doelstelling van het onderzoek te verwezenlijken zijn in het Programma van Eisen (Prangma 2014) de volgende onderzoeksvragen gesteld:

- Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?
- Wat is de bodemopbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke vindplaatsen zijn te onderscheiden en hoe dateren deze?
- Wat is de conservering en gaafheid van de vindplaats(en)?
- Wat is de fasering van de vindplaats(en)?
- Wat kan over de aard van de vindplaatsen gezegd worden?
- Wat is de bodemkundige context van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe verhouden de resultaten zich tot de resultaten van het vooronderzoek?
- Zijn de vindplaatsen behoudenswaardig?
- Worden de vindplaatsen bedreigd door de voorgenomen bouwplannen?
- Wat kan dit onderzoek zeggen over de archeologische potentie van de omgeving?
- Welk advies kan er gegeven worden voor het vervolg van de procedure?
- Wanneer geen archeologische resten aanwezig zijn: wat kan hiervoor de verklaring zijn?

4 Onderzoeksstrategie

De oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt ca. 3,5 ha., waarvan conform het PvE (Prangma 2014) ca. 240 m² middels een proefsleuf diende te worden onderzocht. Hiervoor was de aanleg van één proefsleuf van 4 m breedte en 60 m lengte gepland.

Nadat in het centrum van de eerste proefsleuf een groot aantal sporen is aangetroffen, is in overleg met het bevoegd gezag (gemeente Aalburg), diens archeologisch adviseur (Mevr. L. Weterings-Korthorst, regio-archeoloog West Brabant) en de opdrachtgever (dhr. Tankens) besloten om haaks op de eerste proefsleuf twee extra proefsleuven (werkputten 2 en 3) aan te leggen om zo de begrenzing van de sporenconcentratie vast te kunnen stellen. Ook is besloten alle sporen te couperen.

Uiteindelijk zijn in totaal drie proefsleuven aangelegd met een breedte van 4 m en een lengte van respectievelijk 60, 19 en 34 m (Tab. 4.1; Bijlage 1). Hiermee is in totaal 452 m² van het plangebied onderzocht.

Fig. 4.1: Couperen en tekenen van de aangetroffen grondsporen.

4.1 Werkwijze

In de eerste proefsleuf is in eerste instantie één vlak aangelegd op ca. 0,5-0,8 m –mv (1,0-1,7 m +NAP). Aangezien greppel (s16) zich in het eerste vlak nog niet duidelijk aftekende is ter hoogte van dit spoor verdiept naar een tweede vlak. Inderdaad tekenden de begrenzingen van dit spoor zich daarna duidelijker af in het vlak.

De vlakken zijn aangelegd met een graafmachine met gladde bak. Bij de aanleg van de vlakken en bij het afzoeken van het opgravingsvlak en de stort is een metaaldetector ingezet. Het vlak is per werkput om de 10 m gefotografeerd. De vondsten zijn per spoor of per stratigrafische eenheid in vakken van ca. 5 bij 4 m verzameld.

De tekeningen van profielkolommen en de coupes zijn analoog vervaardigd (schaal 1:20). De vlaktekening is digitaal vervaardigd. Daarbij is gebruik gemaakt van een *robotic total station*. Met

behulp van een gestandaardiseerde codering die bij elk meetpunt is ingevoerd, zijn de punten in een digitale vectortekening omgezet. Alle meetgegevens, zoals hoogtematen van het vlak en maaiveld (die om de 5 m zijn genomen) en van sporen, putgrenzen, verstoringen, meetpunten etc., zijn op deze manier gedocumenteerd. De grondslagpunten zijn met een GPS met gebruik van realtime correctiegegevens van de firma 06-GPS te Sliedrecht in het nationale coördinatenstelsel van de Rijksdriehoeksmeting (RD-stelsel) ingemeten.

De werkzaamheden zijn uitgevoerd conform het PvE (Prangma 2014) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3 (CCvD 2013).

proefsleuf	lengte (m)	breedte (m)	m ²
1	60	4	240
2	19	4	76
3	34	4	136
	totaal		452

Tab. 4.1: Afmetingen en aantal m² per proefsleuf.

4.2 Fysische geografie

Aan de noordzijde van werkput 1 is een profielkolom met een breedte van ca. 1 m gedocumenteerd. Daarnaast is verder naar het zuiden ter hoogte van spoor 16 het oostprofiel over een lengte van 4,5 m gedocumenteerd. Het westprofiel van werkput is ter hoogte van spoor 14 over een lengte van 4,5 m gedocumenteerd. Het centrale deel van het noordprofiel van werkput 3 is over een lengte van 5 m gedocumenteerd.

De profielen en kolommen zijn driedimensionaal ingemeten, schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en getekend op een schaal van 1:20. De locaties staan weergegeven in Bijlage 1 en 2. De lithologische en bodemkundige beschrijving is conform de NEN5104 norm, de Archeologische Standaard Boormethode (Bosch 2008) en De Bakker en Schelling (1989) uitgevoerd. Dit betekent dat bij het beschrijven van de lagen is gelet op textuur (grondsoort), bodemopbouw, oxidatie- en reductieplekken van ijzer en mangaan, kalkgehalte, kleur en archeologische indicatoren waaronder aardewerk en houtskool.

5 Resultaten onderzoek

5.1 Fysische geografie

De bodemopbouw in het onderzoeksgebied kan het beste beschreven worden aan de hand van het profiel in de coupe van spoor 43 in het noordprofiel van werkput 3 (Fig. 5.1). De natuurlijke ondergrond (C-horizont) bestaat uit een matige sitige klei met veel oxidatievlekken (s3025) die op ca. 1,30 m - mv overgaat in een sterk siltige laag zand (s3024). Deze laatste laag bestaat uit crevasseafzettingen die kunnen worden toegeschreven aan de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer en is tijdens het booronderzoek in het noordelijke deel van het plangebied over een grote oppervlakte aangetroffen. Deze zandige afzettingen vormden aan oost-west georiënteerde strook van 25-50 cm dik die in noordelijke en zuidelijke richting uitwigt.

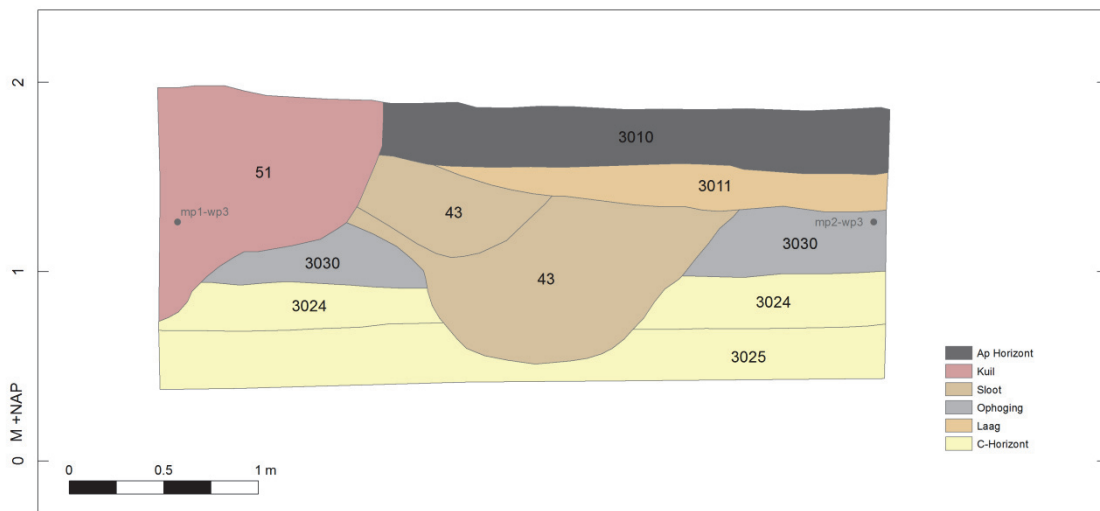

Fig. 5.1: Coupe door greppel s43 in het noordprofiel van werkput 3.

De natuurlijke afzettingen worden afgedekt door 35-40 cm dikke laag (s3030) die in het veld is geïnterpreteerd als een ophogingspakket van een mogelijke huisterp. De laag bestaat uit een matig siltige grijze klei. Of de laag inderdaad moet worden toegeschreven aan een ophogingslaag, die is aangebracht bij de bouw van een huis- of boerderijterp valt op basis van de geringe lengte van het gedocumenteerde profiel niet te zeggen.

Het Algemeen Hoogtebestand Nederland (AHN) biedt evenmin uitkomst in dit verband (Fig. 5.2.). Weliswaar is op basis van de AHN duidelijk dat het onderzoek in het hoogste deel van het plangebied heeft plaatsgevonden, er vallen geen duidelijke contouren van een mogelijke boerderij- of huisterp te herkennen.

Een mogelijkheid is nog dat de terp is afgedekt door een latere laag sediment. Deze laag zou nu dan zijn opgenomen in de moderne bouwvoor (s3010/s3011). Dit zou een onderzoeksvraag voor een eventueel vervolgonderzoek kunnen zijn. In dat geval zullen profielen over een grotere lengte moeten worden gedocumenteerd.

De lagen worden doorsneden door een greppel/sloot (s43). Het valt moeilijk te zeggen of de greppel/sloot op natuurlijke wijze door natuurlijk sediment is gevuld of door mensenhand is gedicht. Wel heeft na opvulling nog aanvoer van sediment plaatsgevonden, getuige de matig zandige klei waarmee greppel/sloot s43 is afgedekt (s3011 en 3010). Deze lagen zijn matig humeus en bevatten enige houtskoolfragmentjes.

Fig. 5.2: Het plangebied op het Algemeen Hoogtebestand Nederland (bron: ahn.nl).

5.2 Sporen

Bij het onderzoek in het plangebied Kerkverreweide II, fase 2 zijn archeologische resten uit de Late-Middeleeuwen aangetroffen. In totaal zijn 51 spoornummers uitgegeven, waaronder 28 paalsporen, 10 kuilen en zeven greppels/sloten (Tab. 5.1, Bijlage 3). Tevens zijn vier spoornummers aan (restanten van ophogings)lagen vergeven en bleken twee sporen na bewerking niet antropogeen van aard te zijn.

Aard spoor	WP 1	WP 2	WP 3	totaal
Greppel/sloot	5	1	1	7
Laag			4	4
Paalspoor	8	11	9	28
Kuil	5	1	4	10
Natuurlijk	2			2
Totaal	20	13	18	51

Tab. 5.1: Overzicht van de aantallen sporen en de aard van de sporen per werkput.

Het grootste deel van de sporen bestaat uit paalsporen en (paal)kuilen. Deze bevinden zich overwegend in het noorden van het onderzoeksgebied, te weten het noorden van werkput 1, het oosten van werkput 3 en werkput 2. In het zuiden van werkput 1 bevinden zich vier grote sloten (s19, s17, s16 en s14). Sloot s19 zet zich mogelijk door in het centrale deel van werkput 3 (s43) en ook in het uiterste oosten van werkput 2 bevindt zich een dergelijke grote sloot (s32). De sloten s19, s14 (Fig. 5.4), s43 en s32 hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie en zijn tot een grote diepte bewaard (resp. 72, 110, 100 en 80 cm onder vlakniveau). De oriëntatie van de sloten s17 en s16 zijn, gezien het kleine oppervlak waarin zij zijn blootgelegd, minder goed te bepalen, maar staan mogelijk haaks op s19 (Fig. 5.3). Deze twee sloten zijn aanzienlijk minder diep

bewaard (resp. 23 en 35 cm onder vlakniveau). Iets ten zuiden van sloot s14, die ook in een tweede vlak is blootgelegd, bevindt zich greppel s15. Ook deze greppel kent een noordwest-zuidoost oriëntatie. Of de greppel een restant van s14 is lijkt, gezien de geringe breedte, niet waarschijnlijk. Mogelijk betreffen de sloten erfafscheidingsloten of, als er inderdaad sprake zou zijn van een huis- of boerderijterp, terpsloten. Het feit dat paalgaten/kuilen en sloten zich in hetzelfde vlak aftekenen, lijkt echter tegen de hypothese van terpsloten en dus de aanwezigheid van een huis- of boerderijterp te pleiten. Vervolgonderzoek zal de functie van de sloten moeten uitwijzen.

Uit de zes sloten en de greppel komt veel vondstmateriaal. Maar liefst 177 van de 374 fragmenten aardewerk komt uit deze structuren (Bijlage 4a). Het zwaartepunt van dit materiaal bevindt zich tussen de 12e en 14e eeuw (ca. 1175 en 1350 na Chr). De sloten en de greppel lijken tot één en dezelfde fase te behoren.

Fig. 5.3: Sloot s19 (vooraan) en de haaks daaropstaande sloten s17 en s16 (bovenaan) in het vlak.

Fig. 5.4: Westprofiel van werkput 1. Duidelijk tekent zich een greppel af (s14; foto richting het noorden).

Fig. 5.5: De sporen in het vlak van werkput 3 gezien in westelijke richting.

De paalsporen bevinden zich voornamelijk ten noorden van sloot s14, ten oosten van sloot s43 en ten westen van sloot s32. Aangezien hier echter slechts een klein oppervlak is blootgelegd, is niet uit te sluiten dat de paalsporen zich ook niet verder zuidwaarts (ten zuiden van werkput 3 en 2) uitbreiden. De sporen waren over het algemeen redelijk tot goed geconserveerd en bruingrijs tot donkerbruingrijs van kleur. Ook de paalsporen en (paal)kuilen zijn tot aanzienlijke diepte bewaard.

Fig. 5.6: Paalkuil s7 (diam. 80 cm, diepte 75 cm).

Fig. 5.7: Paalkuil s44 (diam. 80 cm, diepte 58 cm).

De spoordichtheid is relatief hoog te noemen (Fig. 5.5). Het is dan ook zeer voor de hand liggend dat zich hier één of meerdere structuren (gebouwen of bijgebouwen) bevinden. Dit beeld wordt gesterkt door enkele zeer forse paalkuilen (vaak met goed waarneembare paalkern), die ongetwijfeld een dragende functie hebben gekend. Tot deze forse paalkuilen behoren de sporen s7 (Fig. 5.6), 8, 13, 36, 36, 40 en 44 (Fig. 5.7). De diameter van deze sporen varieert van ca. 80 tot 145 cm, en diepte varieert van ca. 60 tot 75 cm onder vlakniveau. Gezien het beperkte

oppervlak waarin de sporen zijn vrijgelegd, is het niet mogelijk met zekerheid structuren te reconstrueren. Wel zijn goed enkele lineaire configuraties aan te wijzen (bijv. s30, s28, s27, s24), die op basis van spoorkenmerken tot één en dezelfde constructie kunnen behoren. Vervolgonderzoek zal echter uit moeten van wat voor een structuren hier sprake is.

Bij kuilen is het altijd lastig om er een bepaalde functie aan toe te wijzen. Kuilen kennen dikwijls meerdere ‘levenstadia’. Zo kan een kuil in eerste instantie gegraven zijn voor grondwinningsdoeleinden om vervolgens gebruikt te zijn als afvalkuil voor huishoudelijk afval om uiteindelijk te worden dichtgeschoven. Vanwege de geringe (resterende) diepte en geringe diameter lijkt een functie als waterkuil voor alle kuilen uitgesloten. Het voorkomen van aardewerk, natuursteen en houtskool kan wijzen op een functie als afvalkuil. Aangezien grote hoeveelheden dumpafval niet zijn aangetroffen, lijkt ook een interpretatie als enkel afvalkuil uitgesloten. Het gros van de kuilen behoort dan ook vermoedelijk tot een structuur en is mogelijk eerder als paalkuil te interpreteren. Het onderzochte areaal is echter te klein om hier met zekerheid uitspraken over te doen. De paalsporen- en kuilen bevatten vondstmateriaal dat ongeveer in dezelfde periode te dateren is als het materiaal uit de sloten. Het materiaal dateert overwegend tussen 12e en 14e eeuw: de overgang van de Volle- naar de Late-Middeleeuwen. In enkele grote paalsporen (o.a. s7 en s8) is ook huttenleem (of verbrande leem) aangetroffen, wat eveneens wijst op gebouwconstructie.

5.3 Vondsten

In totaal zijn er 76 vondstnummers uitgegeven. Op één enkele scherf uit de Romeinse tijd na (vnr. 29) is al het materiaal in Late-Middeleeuwen te dateren. Onder het vondstmateriaal komen de materiaalcategorieën keramiek, huttenleem, natuursteen, metaal en slak voor (Tab. 5.2; Bijlage 5). Het gros van het materiaal is afkomstig uit de sporen.

categorie	aantal fragmenten	%
keramiek	347	93,0
hutteneem	9	2,4
natuursteen	6	1,6
metaal	1	0,3
slak	10	2,7
Totaal	373	100,00

Tab. 5.2: Overzicht aantallen vondsten per materiaalcategorie.

5.3.1 Keramiek

5.3.1.1 Aardewerk

A.A.ʒ. Griffioen

Inleiding

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 347 scherven historisch gebruiks aardewerk gevonden (Bijlage 4a). Het aardewerk uit de opgraving heeft een hoge fragmentatiegraad, waardoor voor veel scherven het vormtype niet te achterhalen is. De vormtypes die wel bepaald kunnen worden, zijn in dit rapport uitgedrukt in het Deventer-systeem.

Deventer-systeem

Om de vondsten die tijdens de opgraving zijn verzameld te kunnen vergelijken met vondsten die elders in ons land tevoorschijn kwamen en nog zullen komen, is het noodzakelijk dat ze typologisch op een standaardwijze worden ingedeeld en beschreven. Om tot een dergelijke standaard te komen, is in 1989 het zogenaamde “Deventer-systeem” geïntroduceerd (Clevis *et al.* 1989). De doelstellingen van dit systeem zijn meervoudig. Enerzijds kunnen met behulp van dit instrument op een snelle en eenvoudige wijze laat- en postmiddeleeuwse voorwerpen van glas en keramiek worden ingedeeld en beschreven. Anderzijds ontstaat door deze manier van werken gaandeweg een steeds groter wordende referentiecollectie voor de beschrijving van vondstgroepen

uit de genoemde periodes. Daarnaast kan op basis van de aan dit systeem gekoppelde inventarislijsten van de beschreven vondstgroepen statistisch onderzoek worden verricht naar het bij de diverse sociale lagen behorende aardewerken en glazen bestanddeel van het huisraad. Zo kunnen bijvoorbeeld regionale verschillen in kaart worden gebracht. Op dit moment bestaat al een aanzienlijke reeks van aan deze standaard gekoppelde publicaties.

De classificatie van aardewerk en glas met behulp van het Deventer-systeem volgt een vast stramien. Eerst worden de keramiek- en glasvondsten per vondstcontext naar de daarin voorkomende baksels/materiaalsoorten uitgesplitst. Vervolgens worden per baksel of materiaalsoort (glas) codes toegekend aan de individuele objecten. De aan de verschillende voorwerpen toegekende codes bestaan uit de drie volgende elementen: het baksel of de materiaalsoort (glas), het soort voorwerp en het op dat specifieke model betrekking hebbende typenummer. Zo krijgt een pispot van roodbakkend aardewerk de codering: r(oodbakkend aardewerk)-pis(pot)-, gevolgd door een typenummer (bijv. r-pis-5). Dit typenummer is uniek voor een bepaalde vorm. Wanneer een model nog niet eerder is beschreven, krijgt het een nieuw typenummer dat vervolgens in een centraal bestand wordt opgenomen. Door middel van de aan de voorwerpen toegekende codes kunnen deze vergeleken worden met soortgelijke objecten die eerder binnen het Deventer-systeem zijn gepubliceerd.

Resultaten

In Tab. 5.3 staan de verschillende aardewerksoorten weergegeven die tijdens het onderzoek aangetroffen zijn. De determinaties van de afzonderlijke aardewerkscherven zijn terug te vinden in Bijlage 5a.

baksel	aantal	mae
inheems Romeins aardewerk	1	1
Pingsdorf aardewerk	8	7
proto-steengoed (s5)	15	11
steengoed (s1)	2	1
kogelpot aardewerk	70	47
blauwgrijs aardewerk	68	43
grijsbakkend aardewerk	56	18
roodbakkend aardewerk	24	13
wit maaslands aardewerk	103	48
totaal	347	189

Tab. 5.3: Overzicht aantallen en minimaal aantal exemplaren (MAE) per aardewerksoort.

Tijdens het onderzoek is één fragment inheems-Romeins aardewerk gevonden. Dit betreft het fragment de oudste vondst uit het onderzoek, maar is het tevens ook de enige vondst uit de Romeinse tijd. Het fragment is afkomstig uit paalgat s33, wat daardoor mogelijk ook in deze periode gedateerd zou kunnen worden. Gezien de overeenkomsten met de omliggende sporen die uit de Late-Middeleeuwen dateren, lijkt dit echter onwaarschijnlijk. De scherf geeft wel aan dat in de Romeinse tijd binnen of in de (directe) omgeving van het onderzoeksgebied menselijke activiteiten hebben plaatsgevonden.

Het overige aardewerk dateert uit de periode van de 12^e eeuw tot en met de 14^e eeuw. De aardewerksoorten Pingsdorf-aardewerk, kogelpotaardewerk, blauwgrijs aardewerk uit Paffrath en wit Maaslands aardewerk hebben een looptijd die verder teruggaat dan de 12e eeuw, maar de aangetroffen fragmenten bevatten uitsluitend late kenmerken. Zo is bijvoorbeeld al het kogelpotaardewerk, op één scherf na, gemagerd met fijn zand. Bij laat kogelpotaardewerk is het percentage met een fijne zandmagering namelijk hoger dan het percentage van andere mageringsvormen (Verhoeven 1998). Een ander voorbeeld is dat tussen het wit Maaslandse aardewerk uitsluitend manchetranden of latere randen worden gevonden. Manchetranden komen binnen het wit Maaslandse aardewerk voor in de periode van omstreeks 1125 tot 1175. Aan de

andere kant ontbreken tussen het aardewerk duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van aardewerk uit de 15^e eeuw of jonger. Zo is tijdens de opgraving bijvoorbeeld geen enkel stuk steengoed uit Raeren gevonden. Binnen het Nederlandse bodemarchief is een groot deel van het steengoed dat na 1450 dateert afkomstig uit deze productieplaats. Het lijkt er dan ook sterk op dat het merendeel van het gevonden aardewerk, en daarmee ook de vindplaats, binnen de periode van de 12^e tot en met de 14^e eeuw geplaatst moet worden.

In Fig. 5.8 staan de verhoudingen weergegeven tussen de verschillende aardewerksoorten. Opvallend aan deze grafiek is het relatief hoge percentage wit Maaslands aardewerk. Waarschijnlijk kan dit hoge percentage verklaard worden door de korte afstand die het plangebied heeft tot de loop van de Maas. De Maas is namelijk de voornaamste transportroute voor het wit Maaslandse aardewerk.

Een ander opvallend gegeven is het percentage importaardewerk dat tijdens de opgraving is aangetroffen. Het kogelpotaardewerk, en grijs- en roodbakkerd aardewerk kan als lokaal (regionaal) aardewerk bestempeld worden (tezamen 43%). Dit betekent dat 57% van het aardewerk uit importaardewerk bestaat. Indien het percentage importaardewerk hoger is dan gemiddeld, wijst dit op een mogelijke verhoogde status van de bewoners van de vindplaats. Een hoger percentage import kan dan bijvoorbeeld wijzen op de aanwezigheid van een elite-site of een handelsnederzetting. De verhouding van het lokale en importaardewerk binnen het huidige onderzoek wijst mogelijk eerder op een vermogende boer of kleine handelaar, dan aan een vindplaats van de werkelijke hoge elite. Dit beeld is op een relatief klein aantal scherven gebaseerd. Tijdens een mogelijk vervolgonderzoek is het daarom belangrijk om te kijken of het geschetste beeld ook binnen een groter vondstcomplex overeind blijft.

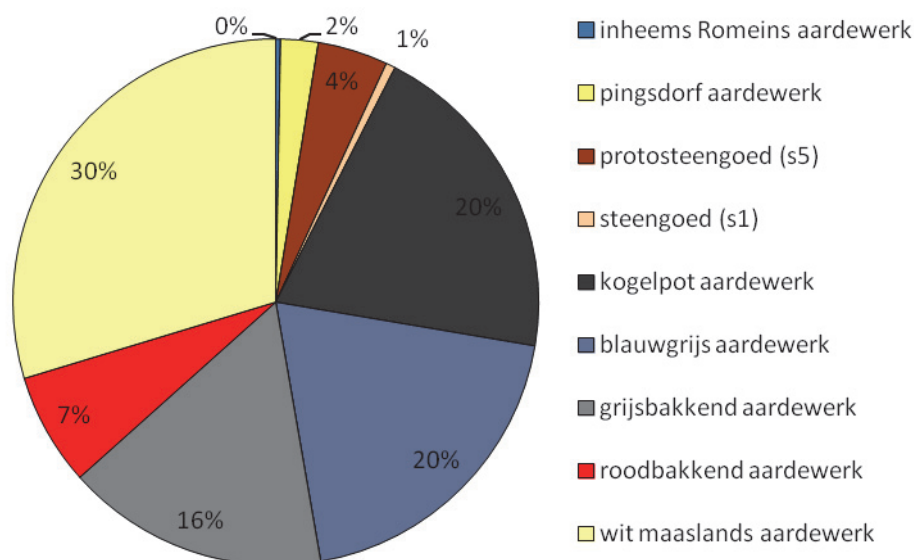

Fig. 5.8: Verhoudingen tussen het aantal scherven aardewerk per aardewerksoort (N=347).

Tijdens het onderzoek is één scherp hoogversierd aardewerk gevonden (vnr. 37; Fig. 5.9). De scherp is gemaakt van roodbakkerd aardewerk maar onderscheidt zich van de andere fragmenten binnen deze aardewerksoort door de radstempelversiering aan de buitenkant. Daarnaast is het fragment aan de buitenkant geheel voorzien van loodglazuur, waar de overige fragmenten roodbakkerd aardewerk slechts gedeeltelijk voorzien zijn van glazuur. Loodglazuur was in de Late-Middeleeuwen nog een kostbaar goed en samen met de aangebrachte versiering zorgt dit ervoor dat hoogversierd aardewerk gezien moet worden als luxe aardewerk. De aanwezigheid van luxe aardewerk is eveneens een aanwijzing dat de vindplaats mogelijk wijst op een bevoorrechte maatschappelijke positie van de toenmalige bewoners. Hoogversierd aardewerk wordt globaal in de periode tussen 1250 en 1350 gedateerd en wordt voornamelijk in de grote Vlaamse steden zoals Brugge geproduceerd (Griffioen 2007). Daarnaast is het ook in een beperkt aantal Nederlandse steden geproduceerd, waaronder Haarlem.

Het onderzoek heeft geen complete vondsten of grote gesloten vondstcomplexen opgeleverd.

Onder het keramische materiaal bevinden zich negen fragmenten zogenaamde huttenleem (vnr. 42 en 58). Van twee fragmenten kon worden vastgesteld dat er afdrukken van ca. 2 cm dikke takken in de huttenleem aanwezig waren wat het aannemelijk maakt dat deze fragmenten afkomstig zijn van vlechtwerkwanden van een gebouw.

Fig. 5.9: Scherf hoogversierd aardewerk (vnr. 37).

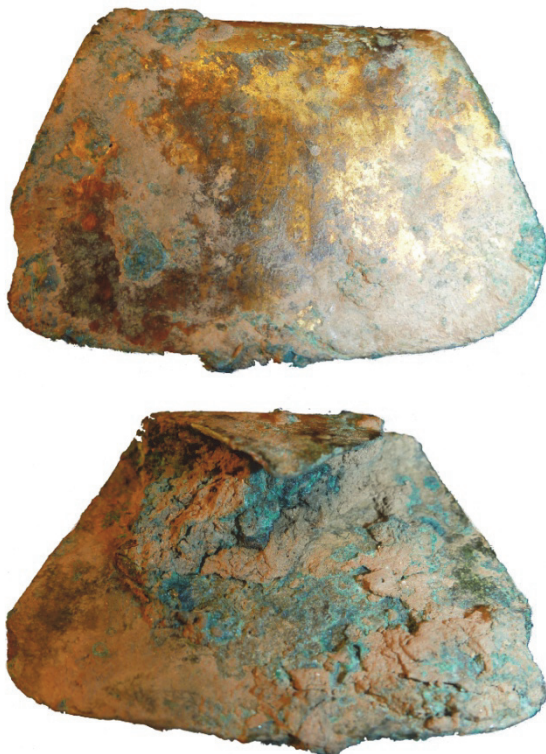

Fig. 5.10: Heraldische hanger uit de 1e helft van de 13e eeuw (voor- en achterzijde)

5.3.2 Overig materiaal

Er zijn zes fragmenten natuursteen gevonden (Bijlage 4b). Alle fragmenten betreffen tefriet: een vulkanisch gesteente uit de Eifel (Duitsland) dat gebruikt werd om maalstenen uit te

vervaardigen. Eén fragment (vnr. 76) is duidelijk toe te schrijven aan een handmolen vanwege de kleine diameter (ca. 26-28 cm) en een opstaande rand. Op basis van de vondstcontext is het natuursteen te dateren in de 12e-14e eeuw.

Een driehoekig koperen schijfje (vnr. 26) is met zekerheid afkomstig van het hoofdstel van een paard. Op basis van de begeleidende keramiek dateert deze heraldische hanger uit de eerste helft van de 13e eeuw (Fig. 5.10). De hanger is aan één zijde verguld en er heeft waarschijnlijk een beschildering van een wapen op gezeten. Een identiek exemplaar is in Londen gevonden (Medieval catalogue, London Museum, 1967, blz. 121, fig. 40, nr. 1 (36.116/29)). Dit exemplaar heeft sporen van verguldsel en dateert uit de 13e eeuw. De hanger was een onderdeel van een hoofdstel van een paard. Dergelijke heraldische hangers worden slechts in uitzonderlijke gevallen gevonden. Een paard als rijdier was al voorbehouden aan de aristocratische bovenlaag van samenleving (*nobilis* of *miles*; van Winter 1965, 6 en 85). Het bezit van dergelijk paardentuig onderstreept binnen de context van de laatmiddeleeuwse samenleving de aristocratische afkomst van de berijder.

Tot slot zijn nog 19 ijzerslakken aangetroffen, allen afkomstig uit sporen. Op zich is slakmateriaal niet bijzonder, aangezien ijzerslakken geregeld worden gevonden in het Maasdal waar in de Middeleeuwen veelvuldig ijzer werd gewonnen uit moerasijzererts. De combinatie van het voorkomen van zowel de ijzerslakken die wijzen op ijzerproductie en/of bewerking ter plaatse, het aandeel importaadewerk en de vondst van de hanger lijkt er echter wel op te wijzen dat de vindplaats geen doorsnee boerenhoeve betreft, maar mogelijk een (deel van) adellijke hofstede.

6 Conclusie

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat in het plangebied Kerkverreweide II (fase 2) een vindplaats aanwezig is uit de Late-Middeleeuwen. Deze vindplaats betreft nederzettingssporen die gezien het gezamenlijk voorkomen van aanwijzingen voor ambachtelijke ijzerproductie en/of bewerking, een bovengemiddelde hoeveelheid import aardewerk en de vondst van een heraldische hanger wijzen op geen doorsnee boerenhoeve, maar mogelijk op een (deel van) een adellijke hofstede.

Het karakter van het proefsleuvenonderzoek brengt met zich mee dat slechts een geringe oppervlakte van de vindplaats is vrijgelegd. Dat maakt het lastig om uit de aangetroffen paalgaten een structuur te reconstrueren. Zo blijft onduidelijk of het een boerderij of bijvoorbeeld een schuur betreft. Min of meer lineaire constellaties van paalgaten maken het wel zeer waarschijnlijk dat het de resten van een gebouw betreffen.

Het aardewerk dateert globaal in de periode van de 12^e tot de 14^e eeuw, maar lijkt zich vooral te concentreren in de 13^e eeuw. Het importpercentage is relatief hoog (ca. 60%) en tussen het aardewerk zit een fragment hoogversierd aardewerk. Maalsteenfragmenten wijzen op voedselproductie.

De vindplaats is hoogstwaarschijnlijk gelegen op crevasseafzettingen die kunnen worden toegeschreven aan de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer. Onduidelijk is in hoeverre de vindplaats bijvoorbeeld op een huis-/boerderijterp gelegen was of gewoon op het toenmalige maaiveld. Het gelijktijdig voorkomen van greppels/sloten en paalgaten/-kuilen in hetzelfde vlak lijken tegen de terp-hypothese te spreken. Op de AHN valt evenmin een terp te herkennen. Bovendien wijst het historische gebruik van het plangebied als bouwland (de Boer 2009) op een hogere ligging van het onderzoeksgebied.

6.1 Waardering van de vindplaatsen

Ten behoeve van de zorg voor het collectieve archeologisch erfgoed in de bodem en het streven naar het behoud en duurzaam beheer van waardevolle archeologische locaties, wordt in deze paragraaf aandacht besteed aan de waardering van de aangetroffen vindplaats in het plangebied. Daartoe is de vindplaats conform de KNA 3.3 op zijn behoudenswaardigheid getoetst. Deze toetsing vindt plaats op basis van belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit.

De belevingswaarde valt uiteen in twee criteria: 'schoonheid' en 'herinneringswaarde'. Hierbij gaat het vooral om zichtbare monumenten, ofwel de bovengrondse, uiterlijke verschijningsvorm. De belevingswaarde is zodoende niet van toepassing op de vindplaats uit dit onderzoek.

De fysieke kwaliteit valt uiteen in 'gaafheid'; de mate van het niet verstoord zijn en de stabiliteit van de fysieke omgeving, en 'conservering'; de mate waarin archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven. Aan de hand van de beoordeling van de fysieke criteria (indien van toepassing in combinatie met de belevingswaarde) komt vast te staan of de archeologische vindplaats behoudenswaardig is.

Indien de criteria 'gaafheid' en 'conservering' samen bovengemiddeld scoren (vijf of zes punten) dan wordt een monument als behoudenswaardig aangemerkt. Bij een score van vier punten of minder is er sprake van een middelmatige tot lage score. In dergelijke gevallen wordt ook gekeken naar de inhoudelijke kwaliteit. De inhoudelijke criteria bestaan uit 'zeldzaamheidswaarde', 'informatiewaarde' en 'ensemblewaarde'. Als één van deze criteria als hoog wordt beoordeeld, dan wordt het monument in principe eveneens behoudenswaardig geacht. De representativiteit van een vindplaats wordt alleen beoordeeld als duurzaam behoud van de vindplaats vermoedelijk gerealiseerd kan worden.

6.1.1 Toelichting op de waardering

In Tab. 6.1 staan de waarderingsscores van de vindplaats in het plangebied. De belevingswaarde is zoals gezegd niet van toepassing op de vindplaats, zodat de vindplaats op basis van dit aspect niet als behoudenswaardig kan worden aangemerkt. De fysieke kwaliteit wordt beoordeeld als 'middel'. Op het gebied van de inhoudelijke kwaliteit wordt zeer hoog gescoord. Het gezamenlijk voorkomen van aanwijzingen voor ambachtelijke ijzerproductie en/of bewerking, een bovengemiddelde hoeveelheid import aardewerk, maar zeker ook de vondst van een heraldische

hanger maken deze vindplaats tot een bijzondere vindplaats. Over dit type vindplaatsen uit deze periode is nog relatief weinig bekend. Verder biedt de vindplaats de mogelijkheid om aan te sluiten bij verschillende onderzoeksthema's die in hoofdstuk 22 van de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie worden genoemd (Arts *et al.* 2007). Samenvattend zorgt dit ervoor dat de vindplaats op basis van de inhoudelijke criteria behoudenswaardig wordt geacht. Conclusie: de vindplaats is behoudenswaardig.

Waarden	Criteria	Scores		
		hoog	midden	laag
Beleving	Schoonheid			
	Herinneringswaarde			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid		2	
	Conservering		2	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid		2	
	Informatiewaarde	3		
	Ensemblewaarde	3		
	Representativiteit		n.v.t.	
Behoudenswaardig			ja	

Tab. 6.1: Waarderingstabel vindplaats 1.

6.2 Aanbeveling

Op basis van de behoudenswaardigheid van de vindplaats adviseert Archeodienst BV binnen deze locatie geen bodemingrepen toe te passen. Indien bodemingrepen dieper dan 40 cm noodzakelijk zijn, adviseert Archeodienst BV de vindplaats te onderzoeken door middel van een opgraving. De sporendichtheid is dermate hoog, dat het de voorkeur verdient de begrenzingen van de vindplaats middels een vlakdekkende opgraving vast te stellen. Aangezien ook de functie van de vondstrijke sloten niet duidelijk is, wordt geadviseerd ook deze sloten in zijn geheel vrij te leggen en daarbuiten proefsleuven aan te leggen om de archeologische potentie van deze gebieden te bepalen. Tevens wordt geadviseerd de bodemopbouw middels profielen over de volle lengte nader te bestuderen, om zo de vraag te kunnen beantwoorden of er sprake is van artificiële ophoging ten behoeve van een terp of dat de vindplaats is gelegen op een natuurlijke ondergrond. Het verdient aanbeveling om in het geval van voortgezet onderzoek contact op te nemen met de lokale historische vereniging. Dikwijls beschikken zij over lokale historische studies die aanknopingspunten bieden om de resultaten van het archeologische onderzoek in een historische context te plaatsen, zeker wanneer het om een vindplaats gaat met een aristocratische signatuur.

Voor goedkeuring van dit advies kan contact opgenomen worden met de gemeente Aalburg als bevoegd gezag.

6.3 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?

De aangetroffen sporen bestaan uit paalgaten/-kuilen, sloten/greppels en kuilen. Met een grote mate van waarschijnlijkheid zijn de paalgaten toe te schrijven aan één of meerdere structuren, maar over het karakter hiervan moet vervolgonderzoek duidelijkheid verschaffen. De vindplaats valt te dateren in de 12e-14e eeuw. De sporen zijn nog goed te onderscheiden in zowel het vlak als in de coupe.

- Wat is de bodemopbouw van het onderzoeksgebied?

De natuurlijke ondergrond (s3024; C-horizont) bestaat uit een matige siltige klei met veel oxidatievlekken die op ca. 1,30 m - mv overgaat in een sterk siltige laag zand. Deze laatste laag bestaat uit crevasseafzettingen die kunnen worden toegeschreven aan de stroomgordel van Biesheuvel-Hamer. Deze natuurlijke afzettingen worden afgedekt door 35-40 cm dikke laag (s3030) die in het veld is geïnterpreteerd als een ophogingspakket van mogelijk een

huisterp. Deze laag bestaat uit een matig siltige grijze klei. Of deze laag inderdaad moet worden toegeschreven aan een ophogingslaag, die is aangebracht bij de bouw van een huis- of boerderijterp valt op basis van de geringe lengte van het gedocumenteerde profiel niet te zeggen. Een mogelijkheid is nog dat de terp is afgedekt door een latere laag sediment. Deze laag zou nu dan zijn opgenomen in de moderne bouwvoor (s3010/s3011).

- Welke vindplaatsen zijn te onderscheiden en hoe dateren deze?
Er is één vindplaats te onderscheiden, die dateert in de 12e tot de 14e eeuw met een zwaartepunt in de 13e eeuw. Verder is er één scherf uit de Romeinse tijd gevonden die wijst op enige menselijke activiteit ter plaatse.
- Wat is de conservering en gaafheid van de vindplaats(en)?
De vindplaats is in vergelijking met andere vindplaatsen uit dezelfde periode in het Maasdal goed geconserveerd. Hetzelfde geldt voor de gaafheid van de vindplaats.
- Wat is de fasering van de vindplaats(en)?
De nederzetting is voor archeologische begrippen kortdurend bewoond geweest, namelijk vanaf de 12^e tot de 14^e eeuw met een zwaartepunt in de 13^e eeuw. Omdat in deze periode tevens de overgang van houtbouw naar steenbouw plaatsvindt (voor adellijke onderkomens) is het goed voor te stellen dat de ‘nederzetting’ zich in deze periode verplaatst heeft naar een andere locatie in de directe omgeving van het onderzoeksgebied.
- Wat kan over de aard van de vindplaatsen gezegd worden?
Gezien de beperkte omvang van het onderzoeksgebied valt nog weinig te zeggen over de precieze aard van de vindplaats. Duidelijk is wel dat de aangetroffen paalgoten/-kuilen deel uitmaken van één of meerdere structuren. Het vondstmateriaal maken het waarschijnlijk dat deze structuren deel uit hebben gemaakt van een adellijke boerenhoeve (hofstede).
- Wat is de bodemkundige context van de aangetroffen archeologische resten?
Zie het antwoord op de eerdere vraag over de bodemkundige opbouw van het onderzoeksgebied.
- Hoe verhouden de resultaten zich tot de resultaten van het vooronderzoek?
Op basis van het veldonderzoek waarbij in de boringen 4 en 6 fosfaatvlekken werden aangetroffen, kreeg het gebied rond deze boringen een middelhoge verwachting voor archeologische waarden vanaf de Late Middeleeuwen. Het uitgevoerde profielsleuvenonderzoek heeft deze verwachting bevestigd en op basis van de nieuwe onderzoeksresultaten kan de archeologische verwachting voor dit deel van het plangebied worden bijgesteld naar ‘hoog’.
- Zijn de vindplaatsen behoudenswaardig?
De vindplaats is behoudenswaardig. Adellijke hofsteden worden maar zelden opgegraven en veel is nog onbekend over de archeologische verschijningsvormen van middeleeuwse domeinen. Bovendien kan verdergaand onderzoek een belangrijke bijdrage leveren aan de lokale geschiedenis van Wijk en Aalburg.
- Worden de vindplaatsen bedreigd door de voorgenomen bouwplannen?
De huidige nieuwbouwplannen vormen zeker een bedreiging voor het aanwezige bodemarchief op de onderzoekslocatie.
- Wat kan dit onderzoek zeggen over de archeologische potentie van de omgeving?
Adellijke hofsteden maken meestal deel uit van een groter domein. Deze zullen niet alleen bestaan hebben uit wei- en hooilanden, maar ook uit akkers. Verder moet gedacht worden aan structuren als tiendschuren, onderkomens van pachters e.d. Archis-meldingen wijzen op landgebruik van de wijdere omgeving van de onderzoekslocatie gelijktijdig aan de periode waaruit de aangetroffen structuren dateren.

- Welk advies kan er gegeven worden voor het vervolg van de procedure?
Aanbevolen wordt te onderzoeken in hoeverre de onderzoekslocatie kan worden behouden in de nieuwbouwplannen. Mocht dit niet mogelijk zijn dan wordt geadviseerd om de aanwezige archeologische resten ex situ veilig te stellen.
- Wanneer geen archeologische resten aanwezig zijn: wat kan hiervoor de verklaring zijn?
Niet van toepassing.

6.4 Voorbehoud

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologische onderzoek is erop gericht om de kans op het aantreffen dan wel vernietigen van archeologische waarden bij bodemingrepen in het onderzoeksgebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kunnen de onderzoeksresultaten geen zekerheid garanderen over de aan- of afwezigheid van archeologische waarden binnen het plangebied. Indien bij graafwerkzaamheden archeologische waarden worden aangetroffen dienen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij de bevoegde overheid (de gemeente Wijk en Aalburg) gemeld te worden.

Literatuur

Arts, N./A. Huijbers/K. Leenders/J. Schotten/H. Stoepker/F. Theuws/A. Verhoeven, 2007: *De Middeleeuwen en Vroegmoderne tijd in Zuid-Nederland*, Nederlandse Onderzoeksagenda Archeologie (NOaA) hoofdstuk 22.

Bakker, H. de/J. Schelling, 1989 (1966): *Systeem van de bodemclassificatie voor Nederland*, Wageningen.

Boer, E. de, 2009: *Aalburg-Wijk en Aalburg (NB), Kerkverreweide fase II. Archeologische bureau- en Inventariserend Veldonderzoek (karterende fase)*, Tilburg (BILAN-rapport 2009/119).

Bosch, J.H.A., 2008: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1., Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2*, Utrecht (Deltares-rapport 2008-U-R0881/A).

CCvD (Centraal College van Deskundigen Archeologie), 2013: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.3*, Gouda.

Clevis, H./J. Kottman, 1989: *Weggegooid en teruggevonden. Aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375-1750*, Kampen.

Ellenkamp, G.R., 2010: *Overvloed: een erfgoedkaart voor de gemeenten Aalburg en Werkendam, Weesp* (RAAP-Rapport 2190).

Ellenkamp, G.R., 2013: *Plangebieden Spijk e.o. te Wijk en Aalburg en Wielstraat e.o. te Veen. Gemeente Aalburg. Archeologisch bureau- en karterend booronderzoek, Weesp* (RAAP-rapport 2681).

Griffioen, A., 2007: *Afgekeurd meer waard. Pottenbakkersafval van de Potterierei 31 te Brugge, Utrecht*.

Griffioen, A.A.J., 2013: *Archeologisch onderzoek, Kerkverreweide II, Wijk en Aalburg, Zevenaar* (Archeodienst Rapport 225).

London Museum, 1967: *Medieval catalogue*.

NEN (Nederlands Normalisatie Instituut), 1990: *NEN-5104:1989 NL, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie Instituut, Delft.

Verhoeven, A.A.A., 1998: *Middeleeuws gebruiksaardewerk in Nederland (8ste- 13de eeuw)*. *Amsterdam archeological studies 3*, Amsterdam.

Winter, J.M. van, 1965: *Ridderschap. Ideaal en werkelijkheid*, Bussum

Lijst van afbeeldingen

Fig. 1.1: Situering van het plangebied op de topografische kaart.....	7
Fig. 1.2: Het onderzoeksgebied bij de aanvang van de werkzaamheden.....	8
Fig. 2.1: Waarnemingen en onderzoeksmeldingen bekend uit het onderzoeksgebied en directe omgeving.....	11
Fig. 4.1: Couperen en tekenen van de aangetroffen grondsporen.....	15
Fig. 5.1: Coupe door greppel s43 in het noordprofiel van werkput 3.....	17
Fig. 5.2: Het plangebied op het Algemeen Hoogtebestand Nederland (bron: ahn.nl).	18
Fig. 5.3: Sloot s19 (vooraan) en de haaks daaropstaande sloten s17 en s16 (bovenaan) in het vlak.	19
Fig. 5.4: Westprofiel van werkput 1. Duidelijk tekent zich een greppel af (s14; foto richting het noorden).	19
Fig. 5.5: De sporen in het vlak van werkput 3 gezien in westelijke richting.	20
Fig. 5.6: Paalkuil s7 (diam. 80 cm, diepte 75 cm).....	20
Fig. 5.7: Paalkuil s44 (diam. 80 cm, diepte 58 cm).....	20
Fig. 5.8: Verhoudingen tussen het aantal scherven aardewerk per aardewerksoort (N=347).....	23
Fig. 5.9: Scherf hoogversierd aardewerk (vnr. 37).	24
Fig. 5.10: Heraldische hanger uit de 1 ^e helft van de 13 ^e eeuw (voor- en achterzijde)	24

Lijst van tabellen

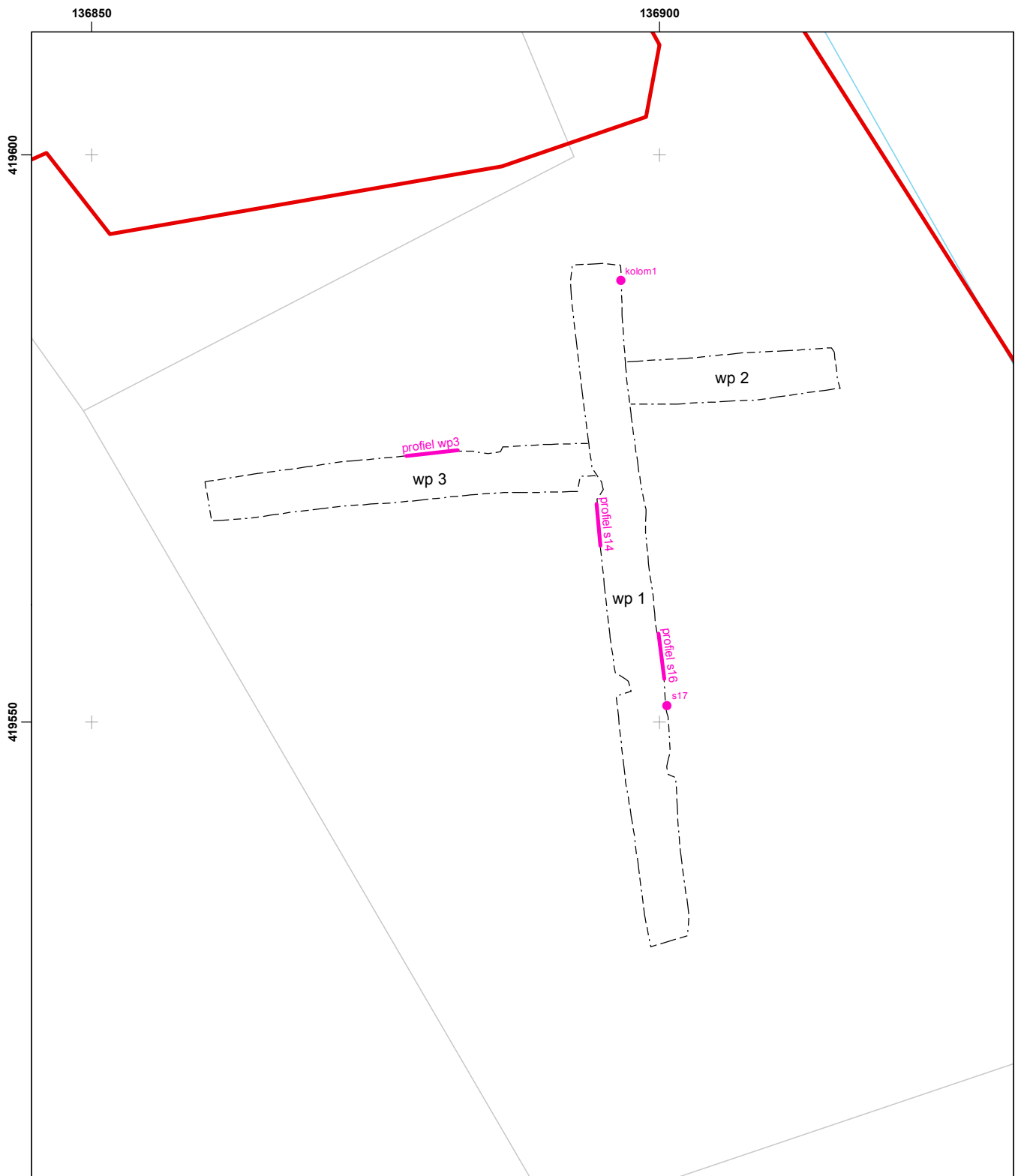
Tab. 4.1: Afmetingen en aantal m ² per poefsleuf.	16
Tab. 5.1: Overzicht van de aantallen sporen en de aard van de sporen per werkput.	18
Tab. 5.2: Overzicht aantallen vondsten per materiaalcategorie.	21
Tab. 5.3: Overzicht aantallen en minimaal aantal exemplaren (MAE) per aardewerksoort.	22
Tab. 6.1: Waarderings tabel vindplaats 1.	28

Lijst van bijlagen

Bijlage 1:	Puttenkaart
Bijlage 2:	Allesporenkaart
Bijlage 3:	Sporenlijst
Bijlage 4:	Determinatielijsten
Bijlage 4a:	Determinatielijst keramiek
Bijlage 4b:	Determinatielijst overige materialen
Bijlage 5:	Codeboek
Bijlage 6:	Verklarende woordenlijst
Bijlage 7:	Periodentabel

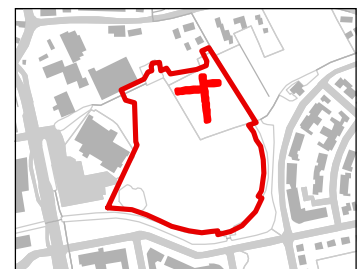
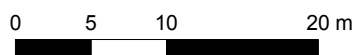
Bijlage 1: Puttenkaart

Puttenkaart

Legenda

- Plangebied
- Werkputgrenzen
- Profiellijn
- Profielkolom

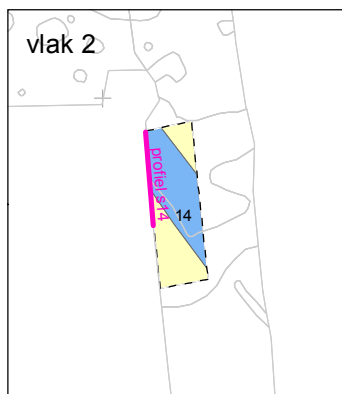
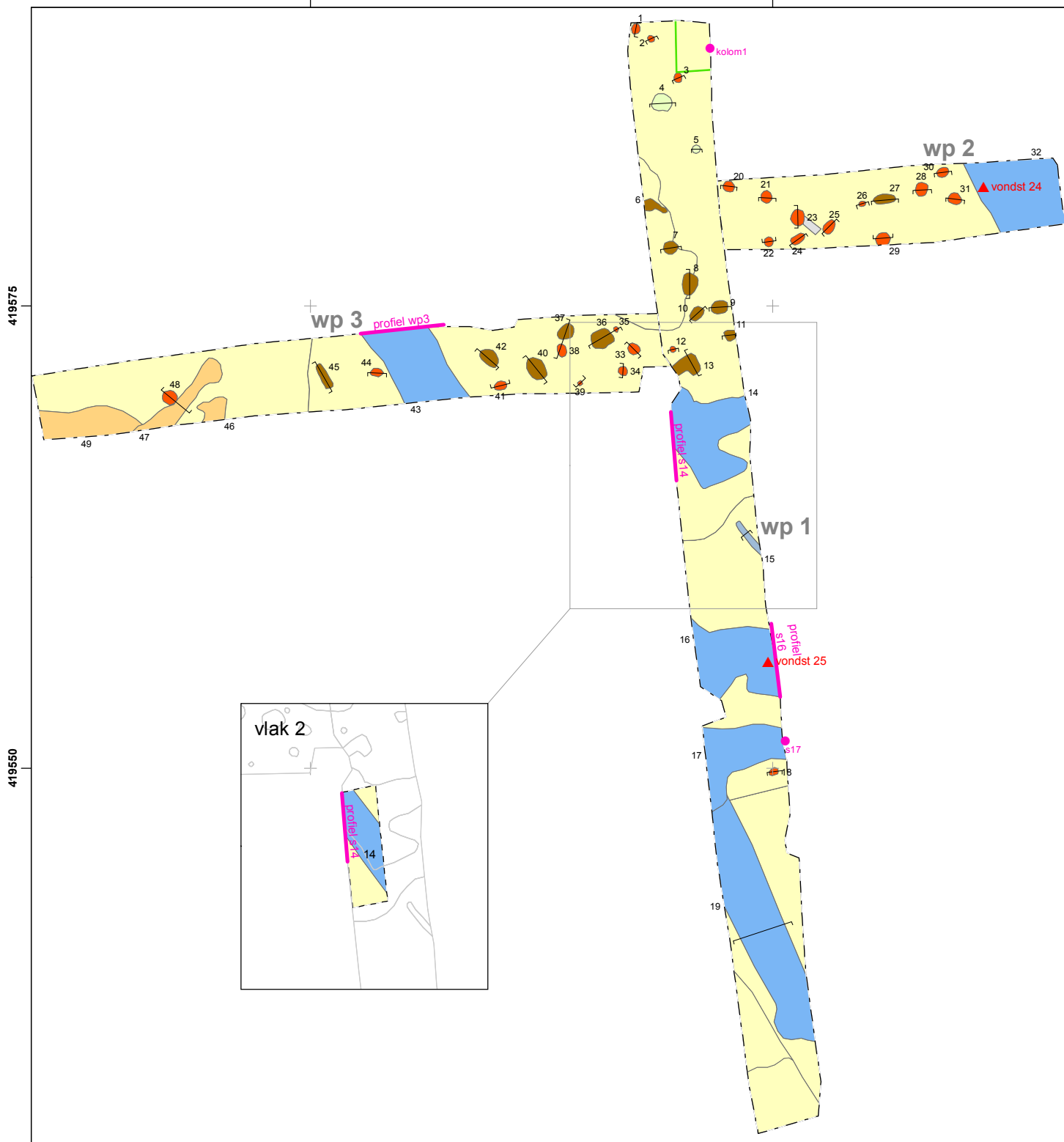

Bijlage 2: Allesporenkaart

Allesporenkaart

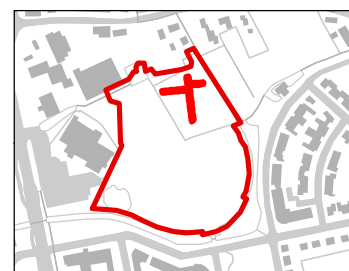
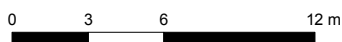
136875

136900

Legenda

Plangebied	Sloot	Coupelijin
Werkputgrenzen	Ophoging	Profielkolom
Kuil	Laag	Profiellijn
Paalgat	Natuurlijke verstoring	Trap in vlak
Greppel	Recent	Vondst

Bijlage 3: Sporenlijst

Sporelijst

spoor	datum	put	vlak	spoor_type	sp_opmerking	coupe?	breedte (cm)	diepte (cm)	Tekenvel	vulling	textuur	H	G	t	bij	kleur	vlekken?	inlutsels	vu_opmerking	
1	3-4-2014	1	1	PGK	met paalkern	Ja	52	32	6	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	ff(2)	-	
2	3-4-2014	1	1	PG	-	Ja	38	24	6	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	ff(2)	-	
3	3-4-2014	1	1	PG	-	Ja	45	14	6	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	vk1(1)	-	
4	3-4-2014	1	1	NV	-	Ja	0	0	6	0	Ks2	h1	-	-	gr	br	0	ff(2) vk1(1)	-	
5	3-4-2014	1	1	NV	-	Ja	0	0	6	0	Ks2	h1	-	-	gr	br	0	ff(2)	-	
6	3-4-2014	1	1	KL	-	Nee			0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(2) vk1(1)	-		
7	3-4-2014	1	1	PGK	-	Ja	80	76	4	0	Ks2	-	-	-	br	or	0	vk1(3)	-	
8	3-4-2014	1	1	PGK	-	Ja	116	70	4	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
8	3-4-2014	1	1	KL	-	Ja	116	70	4	1	Ks2	-	-	-	-	br	0	hk(2)	-	
8	3-4-2014	1	1	KL	-	Ja	116	70	4	2	Ks2	-	-	-	or	zw	0	hk(3) vk1(3)	-	
9	4-4-2014	1	1	KL	-	Ja	81	26	1	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	vk1(1) hk(1)	-	
10	3-4-2014	1	1	KL	-	Nee			0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	vk1(1) hk(1)	-		
11	4-4-2014	1	1	KL	-	Ja	54	28	1	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
12	3-4-2014	1	1	PG	-	Ja	28	10	4	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
13	3-4-2014	1	1	PGK/KL	-	Ja	118	56	4	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(2) vk1(1)	-	
13	3-4-2014	1	1	KL	-	Ja	116	56	4	1	Ks2	h1	-	d	-	gr	-1	hk(1) vk1(1)	-	
13	3-4-2014	1	1	KL	-	Ja	116	56	4	2	Ks2	-	-	-	-	br	0	vk1(1)	-	
14	3-4-2014	1	1	SL	mogelijk sloot (breedte>356 cm, diepte >110 cm, coupe in profiel, zie TV2)	Ja	356	110	2	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	110	hk(2) vk1(1)	-	
14	3-4-2014	1	1	SL	mogelijk sloot (breedte>356 cm, diepte >110 cm, coupe in profiel, zie TV2)	Ja	356	110	2	1	Ks2	h2	-	d	-	gr	0	hk(3) vk1(1)	-	
14	3-4-2014	1	1	SL	mogelijk sloot (breedte>356 cm, diepte >110 cm, coupe in profiel, zie TV2)	Ja	356	110	2	2	Ks2	h1	-	l	-	gr	0	-	-	
15	4-4-2014	1	1	GR	-	Ja	44	10	1	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(1)	-	
16	3-4-2014	1	1	SL	-	Ja	295	35	1	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	hk(2) vk1(1)	-	
17	4-4-2014	1	1	SL	coupe tegen profiel (breedte niet zichtbaar, lengtedoorsnede)	Ja	0	23	1	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	vk1(1) bs(1)	-	
18	4-4-2014	1	1	PG	-	Nee			0	Ks2	h1	-	d	br	gr	0	vk1(1) hk(1)	-		
19	4-4-2014	1	1	SL	-	Ja	300	72	1	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	hk(2) vk1(1)	-	
20	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	68	19	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
21	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	58	26	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
22	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	28	26	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(1)	-	
23	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	96	39	5	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
24	4-4-2014	2	1	PG	met mogelijke paalkern	Ja	82	32	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
25	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	85	28	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	-1	vk1(1)	-	
26	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	36	27	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	-1	-	-	
27	4-4-2014	2	1	KL	-	Ja	118	15	6	0	Ks2	-	-	-	-	br	gr	-1	vk1(2) hk(1)	-
28	4-4-2014	2	1	PGK	met paalkern	Ja	75	54	6	0	Ks1	-	-	-	br	gr	-1	ker(1) hk(1) vk1(1)	dgr lbr gevlekt	
28	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	75	54	6	1	Ks1	-	-	l	gr	gr	-1	hk(1)	gr lbr gevlekt	
29	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	72	20	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	-1	hk(1)	-	
30	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	68	27	5	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	vk1(1)	-	
31	4-4-2014	2	1	PG	-	Ja	91	49	5	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	-	-	
32	4-4-2014	2	1	SL	-	Ja	0	80	4	0	Ks2	h2	-	d	-	gr	0	vk1(2) hk(2)	-	
33	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	60	17	6	0	Ks2	h2	-	d	-	gr	0	vk1(1)	-	
33	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	60	17	6	1	Ks1	-	-	-	br	gr	-1	-	dgr lbr gevlekt	
34	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	50	20	6	0	Ks1	-	-	d	-	gr	0	hk(1)	-	
34	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	50	20	6	1	Ks1	-	-	l	gr	br	-1	hk(1)	lgr lbr gevlekt	
35	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	32	6	6	0	Ks2	h1	-	d	br	gr	-1	vk1(2) hk(1)	-	
36	4-4-2014	3	1	PGK	paalkuil met paalkern	Ja	145	74	6	0	Ks1	h1	-	-	br	gr	-1	vk1(3) hk(1)	dgr lbr gevlekt	
36	4-4-2014	3	1	KL	paalkuil met paalkern	Ja	145	74	6	1	Ks1	-	-	l	br	gr	-1	ker(1) hk(1) vk1(1)	-	
37	4-4-2014	3	1	KL	-	Ja	112	73	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	vk1(1) hk(1)	-	
37	4-4-2014	3	1	KL	-	Ja	112	73	6	1	Ks1	h1	-	l	br	gr	0	hk(1)	-	
38	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	65	26	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(2)	-	
39	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	25	14	6	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(3)	-	
40	4-4-2014	3	1	KL	-	Ja	131	38	4	0	Ks2	h1	-	d	-	gr	0	hk(2) vk1(1)	-	
41	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	26	38	4	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	vk1(1) hk(1)	-	
41	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	26	38	4	1	Ks2	-	-	-	gr	br	-1	hk(1)	-	
42	4-4-2014	3	1	KL	-	Ja	116	26	4	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	hk(2)	-	
43	4-4-2014	3	1	SL	-	Ja	220	100	3	0	Ks2	h2	-	d	-	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
44	4-4-2014	3	1	PGK	-	Ja	78	58	4	0	Ks2	h2	-	d	-	gr	0	hk(2) vk1(1)	-	
45	4-4-2014	3	1	KL	-	Ja	160	44	4	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	vk1(2) hk(1)	-	
46	4-4-2014	3	1	OPH	restant ophogingslaag	Nee			0	Ks2	h1	-	-	-	-	gr	0	hk(2) vk1(1)	-	
47	4-4-2014	3	1	OPH	restant ophogingslaag	Ja	85	19	6	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	hk(1) vk1(1)	-	
48	4-4-2014	3	1	PG	-	Ja	90	14	6	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	ker(1) hk(1) vk1(1)	-	
49	4-4-2014	3	1	OPH	restant ophogingslaag	Nee			0	Ks2	h1	-	d	-	-	gr	0	hk(2)	-	
50	4-4-2014	1	1	KL?	(in coupe s16, onderkant niet bereikt, diepte onbekend)	Ja	65	0	1	0	Ks2	h1	-	-	-	gr	0	hk(1)	-	
51	4-4-2014	3	1	LG	kuil/greppel vanaf maaiveld (zie coupe AB s43, TV3)	Ja	120	120	3	0	Ks2	h2	-	d	-	gr	0	hk(3)	-	
51	4-4-2014	3	1	KL	kuil/greppel vanaf maaiveld (zie coupe AB s43, TV3)	Ja	120	120	3	1	Ks1	-	-	l	gr	br	-1	hk(1)	-	
888	3-4-2014	1	0	LG	Administratief nummer voor het oppervlak	Nee	0	0	0	0	X	-	-	-	-	GN	0	-	-	
999	3-4-2014	1	0	LG	Administratief nummer voor de stort (wp onbekend/ onzeker)	Nee	0	0	0	0	X	-	-	-	-	NVT	0	-	-	
1010	3-4-2014	1	1	PS	-	Nee			0	K22	h2	-	d	-	br	0	bs(1)	-		
1020	3-4-2014	1	1	C	-	Nee			0	Ks2	h1	-	-	-	br	0	ff(1)	-		
1021	3-4-2014	1	1	LG	-	Nee			0	Ks2	h1	-	-	-	gr	br	0	bs(1) hk(1)	vuile e-horizont	
1022	3-4-2014	1	1	C	-	Nee			0	Ks2	-	-	-	-	br	0	-	-		
1023	4-4-2014	1	1	LG	-	Nee			0	Ks2	-	-	-	-	gr	0	-	-		
1024	4-4-2014	1	1	LG	-	Nee			0	Ks2	-	-	-	-	br	0	-	-		
1030	4-4-2014	1	1	OPH	(zichtbaar in coupe s16, zie TV1)	Nee			1	0	Ks2	-	-	-	gr	0	-	-	vuil grijs	
1031	4-4-2014	1	1	OPH	(zichtbaar in coupe s16, zie TV1)	Nee			1	0	Ks2	h1	-	d	gr	gr	0	hk(2)	-	
1050	4-4-2014	1	1	C	(zichtbaar in coupe s16, zie TV1)	Nee			1	0	Ks2	-	-	-	gr	br	0	fe(3)	-	
3010	4-4-2014	3	1	Ap	(zichtbaar in coupe AB s43, zie TV3)	Nee			3	0	K22	h3	-	d	br	gr	0	-	-	
3011	4-4-2014	3	1	LG	verspitte s43 (zichtbaar in coupe AB s43, zie TV3)	Nee			3	0	K22	h1	-	d	-	gr	0	hk(1)	-	
3024	4-4-2014	3	1	C	idem als s1024 (zichtbaar in coupe AB s43, zie TV3)	Nee			3	0	Ks2	-	-	-	br	gr	0	fe(3)	-	
3025	4-4-2014	3	1	C	oeverwalafz. (zichtbaar in coupe AB s43, zie TV3)	Nee			3	0	Z2s3	-	-	-	-	br	0	-	-	
3030	4-4-2014	3	1	OPH	idem als s1030 (zichtbaar in coupe AB s43, zie TV3)	Nee			3	0	Ks2	-	-	-	-	gr	0	-	-	
7777	3-4-2014	0	0	REC	Verstoringen	Nee	0	0	0	0	X	-	-	-	-	NVT	0	-	-	

Bijlage 4: Determinatielijsten

Bijlage 4a: Determinatielijst keramiek

Bijlage 4b: Determinatielijst overige materialen

Determinatielijst keramiek

vondst	volgnr	put	vlak	vak	spoor	vul	aardspoor	mat	soort (abr)	baksel/type	vorm	type	productieplaats	R	B	W	D	G	TOT	minAE	opp. afw	plaats	magering	dateringscode	datering	opmerking
4	0	2	1	0	29	0	PG	KER	AWG	ELMPT	-		elmpt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
5	2	1	1	0	8	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1050-1250	
5	0	1	1	0	8	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
5	1	1	1	0	8	0	KL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
8	3	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	2	0	0	2	1	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
8	4	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	PSTG	-		Duitse Rijnland	1	0	1	0	0	2	2	engobe	uitw		MELA-MELB	1200-1300	
8	5	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	ROOD	-		regionaal	0	0	1	0	0	1	1	loodglazuur	uitw		MELB-MELB	1300-1500	
8	0	1	1	0	16	0	SL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
8	1	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	GRS	-		regionaal	0	0	9	0	0	9	3				MELB-MELB	1200-1475	
8	6	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	ROOD	-		regionaal	0	0	7	0	0	7	1				MELA-MELB	1200-1400	
8	2	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	4	0	0	4	2				MELA-MELA	1175-1350	
13	2	1	1	0	17	0	SL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
13	3	1	1	0	17	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
13	1	1	1	0	17	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	2	0	0	2	1	loodglazuur	spatje		MELA-MELA	1050-1250	
13	0	1	1	0	17	0	SL	KER	AWG	PSTG	-		Duitse Rijnland	0	0	1	0	0	1	1	engobe	uitw		MELA-MELB	1200-1300	
13	4	1	1	0	17	0	SL	KER	AWG	GRS	-		regionaal	0	0	1	0	0	1	1				MELB-MELB	1200-1475	
15	0	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	12	0	0	12	6	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
15	2	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	6	0	0	6	2				MELA-MELB	1000-1200	
15	3	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
15	4	1	1	0	14	0	SL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	1	0	5	0	0	6	3			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
15	1	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE	wm-pot-(2)	Maasland	1	0	0	0	0	1	1				MELA-MELA	1125-1175	
19	0	1	1	0	10	0	KL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
21	1	1	1	1	1010	0	PS	KER	AWG	AND	ENNE	wm-kan-	Maasland	1	0	1	0	0	2	1				MELA-MELA	1175-1250	
22	0	1	1	0	9	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
22	1	1	1	0	9	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
22	2	1	1	0	9	0	KL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELB	1000-1200	
23	2	1	1	0	15	0	GR	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	11	0	0	11	2	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
23	3	1	1	0	15	0	GR	KER	AWG	ROOD	-		regionaal	0	0	4	0	0	4	2	loodglazuur	uitw		MELB-MELB	1300-1500	
23	1	1	1	0	15	0	GR	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
23	0	1	1	0	15	0	GR	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	3	0	0	3	2			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
23	4	1	1	0	15	0	GR	KER	AWG	ROOD	-	r-vet-	regionaal	2	0	0	0	0	2	1	loodglazuur	uitw		MELB-MELB	1300-1500	
27	0	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELA	1175-1350	
27	3	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	GRS	-		regionaal	0	0	3	0	0	3	2				MELB-MELB	1200-1475	
27	1	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-	bg-kan-	elmt	1	1	0	0	0	2	1				MELA-MELA	1175-1350	
27	2	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	PSTG	-	s5-kan-	Duitse Rijnland	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1200-1300	
28	0	3	1	0	36	0	KL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
29	0	3	1	0	33	0	PG	KER	AWH	AWH	-			0	0	1	0	0	1	1			plantaardig	ROM-ROM	0-450	
32	0	2	1	0	30	0	PG	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1050-1250	
33	1	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
33	2	1	1	0	16	0	SL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
33	0	1	1	0	16	0	SL	KER	AWG	GRS	-	g-pot-	regionaal	1	1	22	0	0	24	1				MELB-MELB	1200-1300	vroeg grijs magering zichtbaar
34	0	1	1	0	15	0	GR	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1050-1250	
35	2	1	1	0	1020	0	C	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	2	0	0	2	2			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
36	0	1	1	0	11	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE	wm-kan-	Maasland	1	0	1	0	0	2	1				MELA-MELA	1175-1250	
37	1	2	1	0	32	0	SL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	6	0	0	6	5			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
37	7	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	ROOD	-	haartem-vlaanderen	0	0	1	0	0	1	1	loodglazuur	uitw		MELB-MELB	1250-1350	radstempel uitwendig, hoogversierd	
37	6	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	PSTG	-		Duitse Rijnland	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1200-1300	
37	3	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	3	0	0	3	2				MELA-MELA	1175-1350	
37	4	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	10	0	0	10	5	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
37	5	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	PING	SDRF		Pingsdorf	0	0	2	0	0	2	2				MEVD-MELA	900-1200	
37	2	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	PAFF	RATH	bg-kog-1	Paffrath	1	0	1	0	0	2	1				MELA-MELB	1000-1200	
37	0	2	1	0	32	0	SL	KER	AWG	GRS	-	g-pot-	regionaal	0	1	0	0	0	1	1				MELB-MELB	1200-1300	vroeg grijs magering zichtbaar
39	1	2	1	0	23	0	PG	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
39	0	2	1	0	23	0	PG	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
40	0	1	1	0	8	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
40	1	1	1	0	8	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1	loodglazuur	spatje		MELA-MELA	1050-1250	
42	0	1	1	0	8	0	KL	KER	HUTTELM	HUTTELM	-			0	0	0	0	8	8	1				MELA-MELB	1100-1500	in 2 frag. Indrukvan 2cm dikke takken
44	0	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELA	1175-1350	
45	0	2	1	0	32	0	SL	KER	AWH	KGP	-	kp-kog-(14)	Lokaal	1	0	1	0	0	2	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
46	0	3	1	0	43	0	SL	KER	AWH	KGP	-	kp-kog-(14)	Lokaal	1	0	2	0	0	3	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
50	0	1	1	0	10	0	KL	KER	AWG	ELMPT	-		elmt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
50	3	1	1	0	10	0	KL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELB	1000-1200	
50	1	1	1	0	10	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1050-1250	
50	2	1	1	0	10	0	KL	KER	AWG	PSTG	-		Duitse Rijnland	0	0	1	0	0	1	1	engobe	uitw		MELA-MELB	1200-1300	
51	1	2	1	0	31	0	PG	KER	AWG	GRS	-		regionaal	1	0	5	0	0	6	2				MELB-MELB	1200-1475	
51	2	2	1	0	31	0	PG	KER	AWG	ROOD	-		regionaal	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1200-1300	vroeg rood
51	0	2	1	0	31	0	PG	KER	AWG	ELMPT	-	bg-kog-2	elmt	1	0	0	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	

Determinatielijst keramiek

vondst	volgnr	put	vlak	vak	spoor	vul	aardspoor	mat	soort (abr)	baksel/type	vorm	type	productieplaats	R	B	W	D	G	TOT	minAE	opp. afw	plaats	magering	dateringscode	datering	opmerking
52	0	3	1	0	47	0	OPH	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	2	0	0	2	1	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
54	1	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	4	0	0	4	3	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
54	2	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	PING	SDRF		zuid limburg	2	0	1	0	0	3	2				MELA-MELA	1050-1225	verfstreken, uitwendig
54	4	1	1	0	14	0	SL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	3	0	0	3	2			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
54	6	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELB	1000-1200	
54	5	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	ELMPT	-	bg-kog-2	elmpt	4	0	0	0	0	4	1				MELA-MELA	1175-1350	
54	3	1	1	0	14	0	SL	KER	AWH	KGP	-	kp-kog-5	Lokaal	1	0	1	0	0	2	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
54	0	1	1	0	14	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE	wm-pot-(2)	Maasland	4	0	0	0	0	4	2				MELA-MELA	1125-1175	
56	0	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	ROOD	-		regionaal	0	0	3	0	0	3	2				MELA-MELB	1200-1400	vroeg rood
56	1	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	2	0	0	2	1	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
56	2	1	1	0	19	0	SL	KER	AWG	GRS	-		regionaal	0	0	3	0	0	3	2				MELB-MELB	1200-1475	
57	0	1	1	0	13	0	KL	KER	AWG	ELMPT	-		elmpt	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELA	1175-1350	
57	1	1	1	0	13	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	2	0	0	2	2			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
57	2	1	1	0	13	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE	wm-kan-	Maasland	1	0	2	0	0	3	2	loodglazuur	spatje		MELA-MELA	1175-1250	
58	0	1	1	0	13	0	KL	KER	HUTTELM	HUTTELM	-			0	0	0	0	1	1	1				MELA-MELB	1100-1500	
60	0	3	1	0	40	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
61	1	2	1	0	21	0	PG	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
62	3	1	1	0	9	0	KL	KER	AWG	ROOD	-		regionaal	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1200-1300	vroeg rood
62	2	1	1	0	9	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1	loodglazuur	spatje		MELA-MELA	1050-1250	
62	1	1	1	0	9	0	KL	KER	AWG	PING	SDRF		Pingsdorf	0	0	1	0	0	1	1				MEVD-MELA	900-1200	
62	0	1	1	0	9	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
65	0	3	1	0	40	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	16	0	0	16	4			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
65	1	3	1	0	40	0	KL	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	2	0	0	2	2				MELA-MELA	1050-1250	
67	0	3	1	0	44	0	PG	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	2	0	0	2	2			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
67	1	3	1	0	44	0	PG	KER	AWG	AND	ENNE		Maasland	0	0	1	0	0	1	1	loodglazuur	uitw		MELA-MELA	1050-1250	
68	1	2	1	0	28	0	PG	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	2	0	0	2	1				MELA-MELB	1000-1200	
68	0	2	1	0	28	0	PG	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
69	0	2	1	0	29	0	PG	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
70	0	2	1	0	2020	0		KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
71	0	3	1	0	42	0	KL	KER	AWG	ELMPT	-		elmpt	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELA	1175-1350	
72	0	3	1	0	38	0	PG	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
72	1	3	1	0	38	0	PG	KER	AWG	PING	SDRF		Pingsdorf	0	0	1	0	0	1	1				MEVD-MELA	900-1200	verfstrepen, uitwendig
73	0	3	1	0	48	0	PG	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	
74	1	3	1	0	37	0	KL	KER	AWG	PAFF	RATH		Paffrath	0	0	1	0	0	1	1				MELA-MELB	1000-1200	
74	0	3	1	0	37	0	KL	KER	AWH	KGP	-		Lokaal	0	0	1	0	0	1	1			fijn zand	MEVC-MELB	800-1350	

Steen

vondst	volgnr	put	vlak	vak	spoor	vul	mat	algemeen	aantal	gewicht (g)	begin- en	einddat (code)	begin- en	einddat (na Chr)	opmerking
11	0	1	1	0	17	0	STE	MAALSTN	1	2930	MELA	MELB	1100	1300	dikte: 8,6cm, diepe groeven
24	0	2	1	0		0	STE	MAALSTN	1	8700	MELA	MELB	1100	1300	dikte: 8,8cm, randfragment, groeven nog net zichtbaar
55	0	1	1	0	14	0	STE	MAALSTN	1	677	MELA	MELB	1100	1300	dikte: 4,2cm, geen groeven
63	0	1	1	0	9	0	STE	MAALSTN	1	9	MELA	MELB	1100	1300	
66	0	3	1	0	40	0	STE	MAALSTN	1	240	MELA	MELB	1100	1300	
76	0	3	1	0	40	0	STE	MAALSTN	1	610	MELA	MELB	1100	1300	ligger van een kleine handmolen met opstaande rand en rond gat in het midden, dikte: 6cm

Metaal en slak

vondst	volgnr	put	vlak	vak	spoor	vul	mat	algemeen	aantal	gew (g)	begin- en	einddat (code)	begin- en	einddat (na Chr)	opmerking
12	0	1	1	0	17	0	MFE	SLAK	4	78	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
18	0	1	1	0	10	0	MFE	SLAK	1	73	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
26	0	1	1	0	19	0	MCU	HANGER	1	9	MELA	MEVB	1200	1250	1-zijdig verguld 3-hoekig plaatje, oog afgebroken
31	0	2	1	0	30	0	MFE	SLAK	2	239	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
41	0	1	1	0	8	0	MFE	SLAK	2	44	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
47	0	3	1	0	43	0	MFE	SLAK	1	153	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
49	0	1	1	0	10	0	MFE	SLAK	4	82	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
59	0	1	1	0	13	0	MFE	SLAK	3	16	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
64	0	1	1	0	9	0	MFE	SLAK	1	3	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak
75	0	3	1	0	37	0	MFE	SLAK	1	129	MELA	MELB	1100	1300	ijzerslak

Bijlage 5 Codeboek

afkorting	betekenis
...t1	zwak grindig
...g2	matig grindig
...g3	sterk grindig
...h1	zwak humeus
...h2	matig humeus
...h3	sterk humeus
-1L	1-ledig
-2L	2-ledig
-3L	3-ledig
-4L	4-ledig
-5L	5-ledig
-6L	6-ledig
A	A-steker
AA	Aa-steker
AAMBEELD	aambeeld
AAN	Aanscherpingsafslag
AANSCHERP	Aanscherping
AD	Anno Domini (datering na Christus)
afb.	afbeelding
AFBOUW	Afbouwvlak
AFROND	Afronding
AFSLAG	Afslag
AFSLAGKERN	Afslagkern
AFVAL	afval
AGAAT	Agaat
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AKENS	Akens
AMFIBIE	amfibie
AMFOR	amfor
AMFREL	reliefbandamfor
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMS	versnelde C14-methode
AMULET	amulet
ANZ	Archeologische Monumenten Zorg
ANDENNE	Andenne
ARCHIS	Archeologisch Informatie Systeem
ARM	Armband/armring
ARMBAND	armband
ARMBOOG	armboog/voetboog/fibula/Arbrustfibel
art	artefact
ARTEFACT	artefact
AS	As
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijving
AW	AardwerK (ondetermineerbaar)
AWC	AardwerKconcentratie
AWG	gedraaid
AWH	handgevormd
BA	Balk
BADORF	Badorf
BAND	band
BANDDOOR	banddoor
BARBO	barboinversiering
BARN	Barnsteen
BASALT	Basalt
BC	Before Christ (datering voor Christus)
BE	Beige
BEITEL	beitel
BEK	Beksteker
BEKER	beker
BELG	Belgische vuursteen
BES	Beschoeiing
BESLAG	beslag
BESMETEN	Besmeten
BESMY	besmijting
BEURS	beurs
BEMZSTR	bezemstreek
BIJL	bijslag
BIJLAFSLAG	Bijslag
BIJLKOOR	kokerbijl
BIJLVER	Bijlvernieuwingsafslag
bjv.	bijvoorbeeld
BINNEN	binnenkant
BIP	Biscuit
BIT	paardbit
BKS	Bekisting
BL	Blaauw
BLAD	Bladvormige spits
BLAUWGRN	blauwgroen
bz	bladzijde
BODEM	bodem
BODEM	Onderzijde
BOOGFIB	boogfibula
BOOR	Boor
BOORD	boord
BOT	Bot
bot artefact	bot artefact
botsk	Botskegels
BOUW	Bouwmetaal
BOUWMATERIAAL	Bouwmetaal
BP	Before Present (datering t.o.v. 'heden', zijnde 1950)
BPA	Beschoeiing, palen
BPL	Beschoeiing, planken
BPT	Beerput/beerkelder
BR	Brons
BR	Brin
BRANDGLS	gebrandschilderd glas
BRL	Brandlaag
BROK	Brok
BRONS	Bronstijd
BRONSL	Late-Bronstijd
BRONSM	Midden-Bronstijd
BRONSMA	Midden-Bronstijd A
BRONSMB	Midden-Bronstijd B
BRONSV	Vroeoe-Bronstijd
BRUINGLAZUUR	bruinerglazuur
BRUNSSLM	Brunsum-Schilveld
BS	Baksteen
BTO	Onverbrand bot
BTV	Verbrand bot
BU	Bustum
BUIDEL	buidel
BIJK	tussen bodem en schouder of rand
BUITEN	buitenkant
BUN	Visbun
BV	Bouwvoor
bv.	bijvoorbeeld
C14	Koolstofdatering
CA	caik
ca.	circa
CAA	Centraal Archeologisch Archief
CAD	computer-aided Drafting (of Design)
CvD	Centraal College van Deskundigen Archeologie
CvD	Centraal College van Deskundigen
CHAL	Chalcedoon
CHOP TOOL	Chopping tool
CHOPPER	Chopper
Ch	Ch
CHS	Hoofdstruktuur
CHW	Cultuur-Historische Waardenkaart
CIS	Centraal Informatie Systeem
cm	centimeter
CMA	Centraal Monumenten Archief
COMP	Compleet
CONG	Conglomeraat
CR	Crematiegraf
CREMPEST	Crematie(-resten)
CRIL	Crocidol kalk

afkorting	betekenis
DAKPAN	dakpan
DAO	Definitief Archeologisch Onderzoek
DEKSEL	dekseel
DET	Detectorvondst
DIG	Dierbeving
DIORIET	Dioriet
DISSSEL	Dissel
DIST	Distaal (verst weg van bewerking)
DISTELF	distelfibula
DK	Drenkkuil
DKL	Distaal met kerf links
DKR	Distaal met kerf rechts
DL ONGESL	Deels-/ongeslepen
DLT	Doorraai(de) door een muur
DOBBELST	dobbelsteen
DOLERIET	Doleriet
DOULUM	Dolium
DOLK	Dolk
DOLKFIB	dolkfibula
dolkfibula	dolkfibula
DOORB	doorboring
DOOS	doos
DORS	Dorsaal (ruzzide/ negatieve)
DP	Depressie
DR	Drain
DRIEH	Driehoekige spits (neolithicum/bronstijd)
DRIEKNOP	drieknoppenfibula/ kruisboogfibula
DRS	Dorsaal
DRUP	Druppelvormige spits
DUB	Dubbele schaaft
e.d.	en dergelijke
e.v.	en verder
ECCO	ecologische monsters
EEN	Eenzijdig
EG	Erfgreppel
EIPOT	eierpot
ELMPT	Elmpt
EMMER	emmer
ENG	engobe
et al.	et alii (en anderen)
etc.	etcetera
FAYENCE	Fayence
FE	Ijzer/oor
Fo2	ijzer (feroxide)
FF	Fosfaat
FF	<600m
FG	verzameld door Fysisch Geograaf
FIBDRAAD	draadfibula
FIBSCHIJF	schijffibula
FIBULA	Fibula
Fig.	Figuur
FLES	flies
FOS	Fossiel
FRECHEN	Frachen
FU	Fuik
FZD	Fijn zand
GA	Gracht
GANG	Gangkwarts
GARENKL	garenklos
GE	Geel
GEBIT	gebittlement (tand/kies)
GEBR	gebroken/ontbekend
GEBRONSD	gebronsd
GEELGLAZUUR	geelerglazuur
GEEN	geen
GEGLAD	gladwandig
GEGL	geglad
GEFOL	gefoliant
GET	geit
GEKLEURD	gekleurd
gem.	gemiddeld
GEMO	geometrische (micro)spits
GEROLUST	gerolust
GEVERFD	geverfd/gevermist
GEVERFRD	Beschilderd rood
GEVERFDWT	Beschilderd wit
GEW	Gewichten
GEWICHT	gewicht
GG	±2400m
GHE	Grafheuvel
GIET	Gietmal/gietvorm
GIETMAL	gietmal
GIS	Geografisch Informatie Systeem
GIT	gittarmuster
glans	Glans/afronding werkrand
GLASLOOD	glas-in-lood
GLAZUUR	glazuur
GLD	Glad
GLD	gladwandig
GLS	Glas
GN	Groen
GNEIS	Gneis
GORDEL	gorde/riem
GPS	Global Positioning System
GR	Gras
GR	Grijs
GR	Grind
GRANIEF	Graniet
GRAPE	grape
GROEF	groef
groef	Groeven
GROEF	Steen met groeffven
GROENGLAZUUR	groenerglazuur
GRS	gruis
GRSBAK	gruisbakkend
GT	Spot
GUTS	Guts
GWBAK	geelwitbakkend
HA	Haard
ha.	hectare
HAAKFIB	haakfibula
HAARNLD	haarnaald-speld-pen-sieraad
HAK	Haardkuil
HAK	Hak
HALFFABR	halfabriekaat
HALFFBR	halfkerf
HALS	hals
HALSRING	halsieraad
HAMER	hamer
HANGER	hanger
HAZ	Hazendonk
HEFT	heft/hendvat
HELM	helm
HENGSEL	Hengsel
HG	Huisgreppel
nglans	Hoogglans/sikkelglans
hi	hoefnagel
HIK	Hoofstukken
HJK	Hoofstuk
HKL	Hoogkarspel
HL	Hutteleem
cm	centimeter
HOEFIJZER	hoefijzer
HOND	hond
HIT	hit
HU	Humus
HU	Hutkorn
huttelen	verbrand leem
huttelen	huttelen

afkorting	betekenis
HMAT	Handvat, dikke steel
HVS	Hilversum
id	identiek aan
IJZ	Ijzertijd
IJZER	Ijzerkezel
IJZL	Late-IJzertijd
IJZM	Midden-IJzertijd
IJZV	Vroeoe-IJzertijd
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IN	Inhumatie
IN	Inhumatiegraf
INDET	Ondetermineerbaar
INDET	Artefactcategorie niet te bepalen
INDUSTR	industriel wit
ing	ingenieur
inker	Inkervang/versiering
INKTPOT	inktpot
inter	intermediaal
IVO	Inventariserend Veldonderzoek
IVO-B	Inventariserend Veldonderzoek Boren
IVO-P	Inventariserend Veldonderzoek Proefsterven
ja	ja
JADE	Jadelaat
JASPIJS	Jaspis
id	jonger dan
K	klei
k	kolom
K EIND	Korte eindschrabber
KACHEL	kacheltegel
KAL	Kalk
KALENDER	kalenderoversiering
KALK	Kalksteen
KAM	Kam
KAMSTRK	Kamstreek/versiering
KAN	kan
KANDELK	kandelaar
KANDELK	kandelaar
KAP	Kap/tablet slagvlak
KAPFIB	kapfibula
KAT	Kat
KAW	Aardewerk vaatwerk
KB HB	Kb/vroeoe bronstijd-hamerbijl
KBBEKER	Klokbeker
KBW	Bouwvaardewerk
KEI	Keil
KEILM	Keilmesser
KEL	Kelder
KELK	kelk
KER	Aardewerk
KER	keramiek
KERFSNED	kerfsnee
KERN	Kern
KERN	Kernsteker
KERNPRE	Kernpreparatiestuk
KERNVER	Kernvernieuwings-/kerncorrectiestuk
KETEL	ketel
KETTING	ketting
KEULS	Keuls
KGO	Ovale kringgreppel
KGP	kogelbot
KGR	Ronde kringgreppel
KGV	Vierkante kringgreppel
KIE	Kiezel
KL	Kleibrokken
KL	Kuil
KLAP	Klapsteen
KLEIDING	Kleding
KLEURLS	Kleurloos
KLING	Kling
KLINGKERN	Klingkern
KLOMP	klomp
KLOPP	Kloppen (klopporen en slijpvakken)
km	kilometer
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
KNIEFIB	kniefibula
KNIKKER	knikker
KNIKPOT	knikwandpot
KNOP	knop
KNOP	Knop
KNOPPEN	knoppenfibula
KOKER	koker
KOM	kom, schaal
KPY	Pijpen
KRAAL	kraal
KRAM	kram
kras	Krassen
KROM	Krombeksteker
KRUIJK	kruik
KRUIJKAMF	kruikamfor
KS	Karrespoor
Ks1	zwak siltige klei
Ks2	matig siltige klei
Ks3	sterk siltige klei
Ks4	uiterst siltige klei
KSC	Sculpturaal
KUB	Kubussteen
KURKURN	kurkurn
KWA	Kwads (ongebroken)
KWAG	Kwart (gebroken)
KWARTS	Kwartziet
Kz	zwak zandige klei
Kz2	matig zandige klei
Kz3	sterk zandige klei
L	leem
licht	licht
L EIND	Lange eindschrabber
LAARS	laars
LANGERWE	Langerwehe
LANSPUNT	lans-/speerpunt
LAPPENS	lappenschaal
LAT	Latine
LAT	Lateraal (zijkant)
LATENE	Latene
LBK	Lineaire bandkeramiek
LEE	Leer
LEEM	leem
LEI	leien
LEPEL	lepel
LG	Laag
LIN	Lineair
LME	Late-Middeleeuwen
LMEA	Late-Middeleeuwen A
LMEB	Late-Middeleeuwen B
LO	Ophogingslaag
LOK	lokaal
LOKOX	lokaal oxiderend
LOWRED	lokaal reducerend
LOD	loodglazuur
LOPER	Loper
LR	Leer
LS	Stortlaag
LZ1	zwak zandige leem
LZ2	sterk zandige leem
m	meter
m²	vierkante meter
MA	Master of Arts
MAA	Machinale aanleg

Bijlage 5 Codeboek

afkorting	betekenis
MAASLANDS	maaslands
MAF	Machinale afwerking
MAG	zilver
MAJOLICA	Majolica
MALFIP	figuratieve mal
MANTIEL	mantel
MARNIER	garnierend
MARNE	Marnel-achtig
MAU	goud
MBR	brons
MC14	Monster voor C14-datering
MCR	Crematiemonster
MCLU	koper
MED	Mediaal (middendeel)
MEDAILLE	medaille
MEER	Meerdere zijden
MEERV	Meervoudige stekker
MELOEN	meloenkraal
MES	mes
MESO	Mesolithicum
MESOL	Laat-Mesolithicum
MESOM	Midden-Mesolithicum
MESOV	Vroeg-Mesolithicum
MET	Metaal
MEUBEL	meubelair
MF	600-1400m
MFE	ijzer
MIFS	Fostaatmonster
MG	1400-2400m
MHK	houtschoolmonster
MHT	Houtmonster
MI	Muursteeke
MICRO	Mica
MICRO	microomologisch onderzoek
MICROSP	Microspits
MISBAKSL	misbaksel
MK	Michelsberg
ML	lithologisch monster
MLT	Lithogenetisch monster
mm	millimeter
MME	messino
MN	Mangaan
MOD	Moddersteen
MP	Pollenmonster
mp	metpunt
MPB	lood
MPF	Botanisch monster, 0,25mm
MR	Botanische macroresten
MR	Muur
Msc	Master of Science
MSK	Mestkuil
MSN	tin
MST	Mest
MST	Muursteen
MTL	Metaal
MU	Muurguitbraak
MUJ	muil
MUJL	muil
MUNT	munt
MUTS	muts
mv	maaveld (het landoppervlak)
MX/slak	metaal/slak
MZF	Zoologisch monster, 0,25mm
n	nee
N	noord
NAALD	naald
NAGE	nagelindruk
NAGELCEP	ajapaande nagelindruk
NAGELONG	opgepaarde nagelindruk
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NED	Nederlandse vuursteen
NEN	Nederlandse Norm
NEO	Neolithicum
NEOL	Laat-Neolithicum
NEOLA	Laat-Neolithicum A
NEOLB	Laat-Neolithicum B
NEOM	Midden-Neolithicum
NEOMA	Midden-Neolithicum A
NEOMB	Midden-Neolithicum B
NEOV	Vroeg-Neolithicum
NEOVA	Vroeg-Neolithicum A
NEOVb	Vroeg-Neolithicum B
NOORD	Noordelijke vuursteen
nr	nummer
NS	Natuursteen
NT	Nieuwe tijd
NTA	Nieuwe tijd A
NTB	Nieuwe tijd B
NTC	Nieuwe tijd C
NW	Natuurlijke versterking
NVD	Dierlijke versterking
NVP	Plantelijke versterking
O	Type onbekend
O	oost
o.a.	onder andere
od	ouder dan
ODB	bot. dierlijk
ODL	leer/huid/bont
ODS	schelp
OGENFIB	ogenfibula
OKER	Oker
OLEILAMP	oleilamp
OMB	bot. menselijk
OMEGAFIB	omegafibula
ONBEWERKT	onbewerkt
OMR	Omreagematig
OO	Ooiden kalk
OOR	Oor
ORAANZET	Oraanzet
OPH	hout/houtskop
OR	Oranje
ORG	Organisch
OTE	textiel
OV	Oven
OVERIG	Overig
OVL	Ovaal
OBX	bot. onbekend
OXX	organisch
p	pagina
PA	Paars
PA	Houten paal
PAARD	paard
PAARDEIG	paardetieg
PAFFRATH	Pafrath(-achtig)
pag	pagina
PAK	intacte paal met grondspoor van paalkuil
PALEO	Paleolithicum
PALEOL	Laat-Paleolithicum
PALEOLA	Laat-Paleolithicum A
PALEOLB	Laat-Paleolithicum B
PALEOM	Midden-Paleolithicum
PALEOV	Vroeg-Paleolithicum
PANTOFFL	pantoffel
patina	Patina (leer bij opmerking)
PG	Paalgat: grondspoor voormalige paal
PG	Potgruis (chamotte)
PGK	Paalgat met paalkuil: grondspoor voormalige paal met grondspoor paalkuil

afkorting	betekenis
PHK	Houtskool
PHT	Hout
PJL/PUNT	pijlpunt
PJJP	pijpaarde
PINGSDRF	Pingsdorf
PISPOT	pispot
PKL	Paalkuil: grondspoor kuil voormalige paal
PKL	Proximaal met kerf links
PKR	Proximaal met kerf rechts
PL	Plank
PLOEG	ploeg
POOT	Poot
PORSELEI	porselein
POT	kookpot
POT	pot
POT	Potstal
POTBEKER	Potbeker
PRIM	Pruivoordst
PROX	Proximaal (gedeelte met bewerking)
PS	Ploegspoor
PSE	Ploegspoor, eergetouw
PSK	Ploegspoor, keerploeg
PSIG	prots-stenggoed
PUNT	Puntvoordst
PUNTIND	punterindruk
PvE	Programma van Eisen
PYR	pyriet
RAD	radstempel
RADNDFIG	radstempel
RAEREN	Raeren
RAND	rand
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
RD	Rijksdriehoek systeem
RE	Rechtelijk coördinatenstelsel
REC	Recente versterking
RELBN	reliefband
REPTEL	reptiel
RHK	Rechthoekig
RIEK	riek
RINLAND	Rijnlands
RING	Ring
RINGFIB	ringfibula
RIND	Rond
RO	Rood
ROLSTEMP	rolstempel
ROM	Romeinse tijd
ROML	Laat-Romeinse tijd
ROMLA	Laat-Romeinse tijd A
ROMLB	Laat-Romeinse tijd B
ROMM	Midden-Romeinse tijd
ROMMA	Midden-Romeinse tijd A
ROMMB	Midden-Romeinse tijd B
ROMV	Vroeg-Romeinse tijd
ROMVA	Vroeg-Romeinse tijd A
ROMVB	Vroeg-Romeinse tijd B
RON	Ronde
ROND	Ronde schrabber (75% oeretocheerd)
ROND	Rondelle
ROODBAK	roodbakkend
ROODBESCH	roodbeschilderd
ROODGLAZUUR	roodglazuur
ROODVRSCH	roodvrschraald
ROTERE	Roterende maalsteen
RPA	Palenrij
RPG	Rij paalgaten
RPK	Rij paalkuilen
RPL	Rij planken
RUIT	Ruitvormige spits
RUND	rund
RUW	Ruw
RUW	ruwandig
S	silt
S	spoor
SANDAAL	sandaal
SBA	Swifterbant
SCH	schelpengemagerd
SCH	Schelp
SCHA	Schilvaten
SCHAAP	schaap
SCHAAR	schaar
SCHARNRF	scharnierfibula
SCHERMES	scheermes
SCHENK	Schenklip
SCHUR	schuur
SCHUIF	schuif
SCHILD	schild
SCHIST	Schist
SCHOEISL	schoeisel
SCHON	schone
SCHOTELF	schotel/fibula
SCHOUD	schouder
SCHPGEIT	schaap/geit
SCHRABBER	Schrabber
SCHUB	Schubbensversiering
SG	spigment
SG	Standroepel
SGRAFFITO	sgraffito
SIL	Silo
SIEGBURG	Siegburg
SIERAAD	sieraad
SIKKEL	sikkel
SILT	Siltsteen
SL	Sloot
slak	slak
SLAK	glaslak
SLIBVER	slibversiering
SLIPST	Slijpsteen/polijsteen
SLINGERK	slingerkogel
SLK	l(Produktie-)slakken
SPATEL	spateelindruk
SPEELGD	speelgoed
SPEK	Speksteen
SPG	Spitsgracht
SPIEGL	Spiegel, midden bord, kom, schaal
SPIJKER	spijker
SPINKLOS	spinklos, spijnschijf, spinsteen
SPIT	Spitssteen
SPITS	Spits
splitv	Spiljvlakken
SS	Spitsspoor
ST	Steen
st	stijl
STAM	Staal van een oleilamp
STAM	Stamper
STC	Steenconcentratie
STEEL	Gesteelde spits (neolithicum)
STEEL	Dun handvat
STEEL EN KERF	Steel- en kerfspits
STELPAN	steelpaan
STEEN	Steenkool
STEILR	Steilgeretoucheerd
STEKER	Steker
STERKER	Stekerslag
STEMPEL	stempel
STEUNARM	steunarmfibula/"Stutzarmfibel"

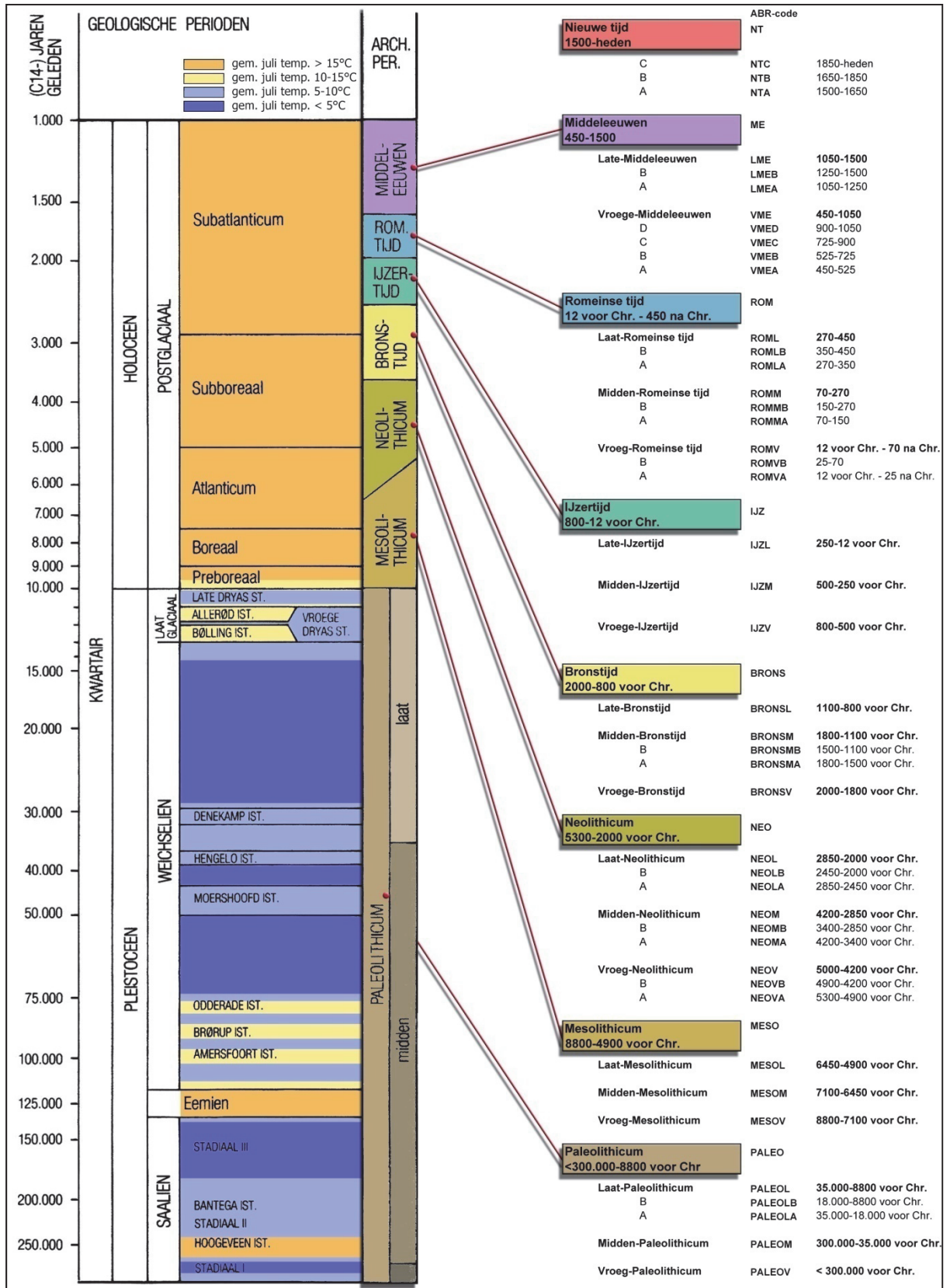
afkorting	betekenis
STG	standsped
STLOB	Standlob, vinvormige pool
STN	Natuursteen
STREEP	strepenversiering
STRING	Stringring, ronde ring onder bodem
STVLAK	Standvlak, geheel platte bodem
STVOET	Standvoet, ronde ring aan buitenzijde bodem
SXX	steen onbepaald
SVENIET	Sveniet
tab	tabel
TAB	tas
TECHN	Technisch
TEFRIET	Tefriet
TEGEL	tegel
tel	telefoon
temp	temperatuur
TENT	tent
TEX	Textiel
TIN	Tinglazuur
TNIGRA	Terra Nigra
TOU	Touw
TOUWVERS	touwversiering
TRACHIEF	Trachiet
TRBBEKER	Trichterbeker
TRECHTER	trechter
TROF	Troffelen
TROMPETF	trompetfibula
TROUBRA	Terra Rubra
TS	Terra Sigillata
TUF	Tufsteen
TUIT	Tuit
TUITPOT	tuitpot
UITG	uitknijpingen
u	u
VARKEN	varken
VEENLIJK	veenlijk
VENSTER	vensterglas
VENT	Ventraal (bultzijde/ slagzijde)
VERE	vert
VERE STN	Versierde steen
VETER	veter
VLZEL	Vijzel
VING	vingertop
VINGGEP	gepaarde vingertop
VINGONG	ongepaarde vingertop
VINGRING	vingerring
VIS	vis
VISGEREI	visgerei
VISGRAAT	visgraatversiering
VISHAAK	vishaak
VK	Huttenleem/verbrande leem
VKT	Vierkant
VL	Vlek
VL	Vlaardingen
VLG	tussen rand en spiegel van bord etc.
VME	Vroege-Middeleeuwen
VMEA	Vroege-Middeleeuwen A
VMEB	Vroege-Middeleeuwen B
VMEC	Vroege-Middeleeuwen C
VMED	Vroege-Middeleeuwen D
VNR	voordstnummer
VOETRI	Voetring, zie: standring
VOGEL	voegel
VORMSCHOT	vormschotel
VR	Vloer
VST	Vuursteen
VUUSTB	Vuustbijl
VUUSTB	Vuustbijlslag
VUUR	Vuurslag
VW	Vlechtwerk
w	west
WA	Waterput
WAASL	Waaslands
WALDGLAS	waldglas
WAND	wand
WAPEN	wapen
WEEFGEW	wiepgewicht
WEEFKAM	wieffkam
WERKTUIG	werktuig
WESTERW	Westerwald
WG	Weg
WI	Wit
WITBAK	witbakkend
WK	Waterkuil
WKD	wikkeldraadindruk
WKD	Wikkeldraad
WL	Wal
WRJF/SCH	wrijfschaal/mortarium
WRO	Wet Ruimtelijke Ordening
XIII	Middeleeuwen
XXX	onbekend
YZERCON	ijzerconcrete
Z	zand
Z	zuid
ZAG	Gazzag
ZADEL	Zadeldweern
ZAND	Zandsteen
ZF10	Lutterzeef, 10mm
ZIGZAG	zigzag
ZU	Zijdschrabber
Zx	klein zand
ZND	Zand
ZOOGWILD	zoogdier, wild
ZOOL	zool
ZOOLBESP	zool, bespikerd
ZOUT	zoutlazuur
Zs1	zwak siltig zand
Zs2	matig siltig zand
Zs3	sterk siltig zand
Zs4	lutterst ziltig zand
ZW	Zwart
ZWAARD	zwaard
ZWEEP	zweep

Bijlage 6

Verklarende Woordenlijst

Allerod tijd	Korte, relatief warme periode uit het Laat-Glaciaal (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden.
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt).
ARCHIS-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (ARCHIS).
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen.
bioturbatie	Verstoring van de oorspronkelijke bodemstructuur en/of transport van materiaal door plantengroei en dierenactiviteiten.
Bolling tijd	Korte, relatief warme periode uit het Laat-Glaciaal (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden.
Boreaal	Tijdvak, onderafdeling van het Holoceen, gekarakteriseerd door een gematigd en continentaal klimaat en een bebost landschap gedomineerd door loofbomen (datering ca. 6800-5500 voor Chr.).
Buitendijks	Gronden die aan de rivierzijde van een dijk liggen. In het buitendijkse gebied liggen de uiterwaarden.
14C-datering	(ook wel C14- of C14-datering) Bepaling van gehalte aan radio-actieve koolstof 14C van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de 14C-ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren vóór 1950 na Chr. (jaren BP) met daaraan toegevoegd de aan de meting verbonden mogelijke afwijking (standaarddeviatie).
castellum	Romeins legerkamp.
castra	Romeins legerkamp voor legioenen
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn.
couperen	Het maken van één of meer verticale doorsneden door een spoor of laag om de aard, diepte, vullingen, vorm en relaties met andere fenomenen vast te stellen.
crematie	Begraving met gecremeerd menselijk bot.
crevasse	Doorbraakgeul door een oeverwal.
cultuurdek	30 tot 50 cm dikke cultuurlaag, soms opgebracht (vergelijkbaar met een es, maar minder dik), soms ontstaan door diepploegen.
dagzomen	Aan de oppervlakte komen, zichtbaar worden van gesteenten (met inbegrip van zand, klei, etc.).
debiet	Het aantal m ³ water dat op een bepaald punt in een rivier per seconde passeert.
dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).
Dryas	Laatste gedeelte van het Laat-Weichselien, ca. 20.000-10.000 jaar geleden.
Eemien	Interglaciaal tussen Saalien en Weichselien (resp. voorlaatste en laatste glaciaal), ca. 130.000-120.000 jaar geleden.
enkeerdgronden	Dikke eerdgrond (=laag met donkere, min of meer rulle grond, met organische en anorganische bestanddelen) ontwikkeld op zandgrond onder invloed van de mens; worden ook wel essen genoemd.
Edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek.
eolisch	Door de wind gevormd, afgezet.
ex situ	Achtergebleven op andere plaats dan waar de laatste gebruiker het heeft gedeponerd, weggegooid of verloren.
esdek	Dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
fibula	mantelspeld
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet.
fluvioglaciaal	Door smeltwater (afkomstig van gletsjers) afgezet.
fluvioperiglaciaal	Door stromend water onder periglaciale omstandigheden afgezet.
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang).
genese	Wording, ontstaan.
grondmorene	Het door het landijs aangevoerde en na afsmelten achtergebleven mengsel van leem, zand en stenen. De afzetting wordt vaak aangeduid als keileem.
havezate	Ridderlijk goed of kasteel in de oostelijke provincies.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak (vanaf de laatste IJstijd; ca. 8800 jaar voor Chr. tot heden).
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemvorming.
humus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem.
ijzeroer	IJzeroxidehydraat, een ijzererts dat vooral in vlakke landstreken, in dalen en moerasgebieden op geringe diepte voorkomt.
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponerd, weggegooid of verloren.
interstadiaal	Een warmere periode tijdens een glaciaal.
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven - en grotendeels opgebouwd - door een meander.
kwel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden.
leem	Samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
limes	Grens (meer in het bijzonder de noordgrens van het Romeinse rijk).
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten.
löss	Eolisch (=wind-)afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 63 Fm.
lutum	Kleideeltjes kleiner dan 0,002 mm
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht (genoemd naar de Meander in Klein Azië, thans Menderes).
meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren.
motte	Type laat-middeleeuws kasteel (vaak een ronde burcht met toren) waarvoor het kenmerkend is dat het is geplaatst op een meestal kleine, kunstmatige verhoging.
oeverafzetting	Rug langs een rivier, bestaande uit overwegend kleiafzettingen.
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt.
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen).
palynologie	Zie pollenanalyse.
plaggendek	Oud verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden pluggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht.
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatswisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende IJstijden). Na de laatste IJstijd begint het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.).
Pleniglaciaal	Koudste periode van de laatste IJstijd, het Weichselien, ca. 20.000-13.000 jaar geleden.
podzol	Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.
pollenanalyse	De bestudering van fossiele stuifmeelkorrels en sporen waardoor een beeld van de vegetatiegeschiedenis gevormd kan worden. Uit de vegetatiegeschiedenis kan het klimaat worden gereconstrueerd.
potstal	Uitgediepte veestal.
Prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.
redoute	Kleine veldschans (die alleen uitspringende en geen inspringende hoeken heeft).
rivierduin	Door uitstuiving uit een rivierlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichselien of Vroeg Holoceen van ouderdom).
Saalien	Voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden.
silt	Zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
site	Plaats waar in het verleden menselijke activiteit heeft plaatsgevonden.
slak	Steenachtig afval van metaal- of glasproductie
solifluctie	Het hellingafwaarts bewegen van met water verzadigd verweringsmateriaal, o.a. bij permafrost (een permanent bevroren ondergrond).
spieker	Op palen geplaatst opslaghuisje voor granen.
strang	Met water gevulde, van de hoofdstroom afgesneden-'dode'- meander.
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem.
stratigrafisch	De ligging der lagen betreffend.
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en).
stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijven door inklinking van de komgebieden als een rij in het landschap liggen.
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.
terras (rivier-)	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem.
structuur	Meerdere met elkaar in ruimte, tijd en functioneel opzicht samenhangende sporen.
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag.
verbruining	Proces van bodemvorming waarbij de bodem egaal (roest)bruin van kleur wordt.
vicus	Een burgerlijke nederzetting uit de Romeinse tijd met een stedelijk karakter maar zonder stadsrechten.
windplaats	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt.
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.
zavel	Grondsoort die tussen 8 en 25% lutum (kleideeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat.
zeldzaamheid	Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

Bijlage 7: Periodentabel

**Archeodienst
Ringbaan-Zuid 8a
Postbus 297
6900 AG Zevenaar**

**Tel: 0316-581130
www.archeodienst.nl**